

Valg av lærested

Begrunnelser og informasjonskanaler ved valg av universitet/høgskole – en pilotstudie

Jannecke Wiers-Jenssen

Rapport 11/2012

NIFU

Valg av lærested

Begrunnelser og informasjonskanaler ved valg av universitet/høgskole – en pilotstudie

Jannecke Wiers-Jenssen

Rapport 11/2012

Rapport 11/2012

Utgitt av Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning
Adresse PB 5183 Majorstuen, NO-0302 Oslo. Besøksadresse: Wergelandsveien 7, 0167 Oslo

Oppdragsgiver Kunnskapsdepartementet
Adresse Postboks 8119 Dep, 0032 Oslo

ISBN 978-82-7218-822-0
ISSN 1892-2597

www.nifu.no

Forord

Denne rapporten presenterer resultater fra en pilotundersøkelse om studenters valg av lærested, gjennomført ved fire norske universiteter og høyskoler høsten 2011. Rapporten er finansiert av Kunnskapsdepartementet. Den er en del av prosjektet «Studierekruttering, utdanningsvalg og internasjonalisering», som inngikk i det strategiske forskningsprogrammet «Kunnskap og kvalitet i ny kontekst».

Rapporten er skrevet av Jannecke Wiers-Jenssen. Erica Waagene har tilrettelagt den elektroniske spørreskjemaundersøkelsen, og Nicoline Frølich og Per Olaf Aamodt har lest og kommentert rapporten. Vi vil rette en takk til lærestedene som har deltatt i undersøkelsen, og ikke minst til alle studentene som har tatt seg tid til å besvare vårt spørreskjema.

Oslo, mars 2012

Sveinung Skule
Direktør

Innhold

Sammendrag	7
1 Innledning	9
1.1 Valg av lærested for høyere utdanning.....	9
1.2 Kvalitetsreformen og konkurranseklima.....	11
1.3 Norske studenter: en uensartet gruppe	11
1.4 Arbeidsmarkedet for høyt utdannede.....	12
1.5 Forskning om søkermønstre og valg av lærested	12
1.6 Undersøkelsens hoved- og deltema	13
1.6.1 Antakelser om begrunnelser for valg av lærested.....	13
2 Data og metode	15
2.1 Utvalg og datainnsamlingsmetode.....	15
2.2 Gjennomføring og svarprosent	16
2.3 Sentrale variable; kategorisering og fordeling.....	17
3 Begrunnelser for valg av lærested	19
3.1 Hvilke forhold har størst betydning?	19
3.2 Sammenheng mellom valg av lærested og andre forhold	21
3.2.1 Alder, familiesituasjon og kjønn.....	21
3.2.2 variasjoner etter type utdanning og lærested	21
3.2.3 Betydningen av karaktersnitt fra videregående opplæring	22
3.2.4 Sosial bakgrunn	22
3.2.5 Lokale og tilflyttede studenter.....	22
3.3 Oppsummering.....	23
4 Kilder til informasjon om lærestedet	25
4.1 Hvilke informasjonskilder er benyttet?	25
4.2 Viktigste informasjonskilder	26
4.3 Oppsummering.....	28
5 Andre forhold relatert til lærestedsvalg	29
5.1 Hvor mange har fått sine utdanningsønsker oppfylt?	29
5.2 Sikker/usikker på valg?	30
5.3 Synspunkter på forskjeller mellom lærestedene	30
5.4 Lærestedet i forhold til forventninger	31
6 Avsluttende refleksjoner	33
6.1 Resultater.....	33
6.2 Erfaringer med datainnsamlingsmetoden	33
6.3 Videre forskning	34
Referanselitteratur	35
Vedleggstabeller	37
Tabelloversikt	46
Figuroversikt	47

Å velge høyere utdanning kan være en utfordrende og kompleks prosess. Det er mange læresteder og studietilbud å velge mellom, og mange informasjon å forholde seg til. I denne rapporten undersøker vi hvordan studentene selv begrunner sitt valg av lærested, og hvilke informasjonskilder de har brukt i valgprosessen.

Sammendrag

Denne rapporten ser på studenters begrunnelse for valg av læresteder, og hvilke kilder de benytter for å innhente informasjon om høyere utdanning. Den ser også på noen andre forhold som er relatert til valg av lærested, som hvor mange som kommer inn på sitt førstevalg, i hvilken grad studentene oppfatter at det er kvalitetsforskjeller mellom lærestedene, og i hvilken grad lærestedene har innfridd studentenes forventninger.

Datamaterialet er en spørreskjemaundersøkelse til studenter ved fire norske læresteder (to universiteter og to høyskoler) som ble gjennomført høsten 2011. Oppslutningen om undersøkelsen er moderat (29 prosent), men ikke lavere enn lignende undersøkelser som lærestedene selv foretar. Lave svarprosent medfører usikkerhet om i hvilken grad de som svarer er representative for utvalget som helhet. Som pilotstudie gir undersøkelsen likevel innsikt i en tematikk som har vært lite belyst på tvers av læresteder, og det er gjort nyttige erfaringer vi kan dra veksler på i senere studentundersøkelser.

Resultatene viser at valg av lærested er påvirket av mange forhold, og studentene har både faglige og ikke-faglige begrunnelser for sitt valg. Den enkeltfaktoren studentene legger mest vekt på er at lærestedet tilbyr den utdanning de var mest interessert i. Med andre ord velger studentene i hovedsak lærested i tråd med sine faglige interesser. Men også lærestedets renommé, det sosiale miljøet og geografiske beliggenhet tillegges stor betydning av studentene. Det er relativt få som tillegger lærestedenes profileringstiltak stor vekt, men på den annen side er det også få som sier at dette ikke har noen betydning. Det er også en god del studenter som oppgir at de har valgt lærested fordi det er lettere å komme inn på enn andre steder, og/eller at valget var nokså tilfeldig.

Vektleggingen av ulike faktorer varierer med forhold som alder, kjønn, familieforpliktelser, karakterer og sosial bakgrunn. Et forhold som viser stor variasjon mellom ulike studentgrupper er i hvilken grad det hadde betydning at lærestedet lå nær der de bodde. Geografisk nærhet har størst betydning for eldre og etablerte studenter, men vektlegges også av de aller yngste studentene (som fremdeles bor hjemme). Studenter med lav sosial bakgrunn legger også større vekt på geografisk nærhet enn andre.

Når det gjelder informasjonskanaler for valg av lærested, er det tre kilder som er særlig mye brukt, og som også oppfattes som de viktigste av studentene. Dette er lærestedenes nettsider, familie og venner. Men det er også en god del direkte kontakt mellom studenter og læresteder; to av ti studenter har besøkt utdanningsmesse, og omtrent like mange har oppsøkt læresteder. I tillegg oppgir sju prosent av studentene at de har fått informasjon gjennom at lærestedet har besøkt deres videregående skole. Andelen som oppgir å ha benyttet informasjon fra rådgiver i videregående skole er 15 prosent.

I tillegg til lærestedenes nettsider er også flere andre nettsider benyttet, som studievalg.no, Facebook og nettsidene til Samordna opptak. Reklame synes å ha begrenset betydning, kun fire prosent av studentene oppgir at de har brukt dette som informasjonskilde.

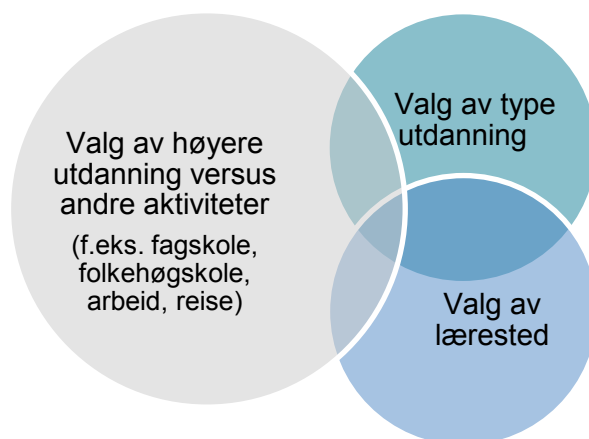
De fleste studentene er av den oppfatning at det er forskjeller mellom læresteder når det gjelder forhold som undervisningskvalitet, undervisningspersonalets kompetanse, faglig omdømme og sosialt miljø, men dette synes å ha hatt begrenset innvirkning på deres valg av lærested.

På spørsmål om i hvilken grad studentene har fått innfridd forventingene de hadde til lærestedet svarer et klart flertall at lærestedet er omtrent som forventet eller bedre enn forventet. Relativt få respondenter svarer at lærestedet er dårligere enn de hadde regnet med. Det forholdet flest gir uttrykk for at er dårligere forventet seg er undervisningskvaliteten (22 %), men det er verd å merke seg at andelen som oppgir at undervisningskvaliteten er *bedre* enn forventet er høyere (34 %). De som har svart på undersøkelsen gir med andre ord uttrykk for en positiv vurdering av eget lærested.

1 Innledning

1.1 Valg av lærested for høyere utdanning

Mange forhold kan spille inn når studenter skal velge universitet eller høgskole. Blant disse er faglige interesser, karakterer fra videregående opplæring, hvor fleksibel man er med hensyn til flytting, økonomiske betraktninger og arbeidsmarkedshensyn. Valg av lærested og valg av utdanningsprogram er beslutninger som for noen studenter går hånd i hånd. Noen utdanninger tilbys bare ett sted i Norge (for eksempel veterinærutdanning), og for en som ønsker en slik utdanning (uten å flytte ut av landet), er lærestedet gitt. For andre er valgprosessen mer kompleks. Om man er interessert i et studieprogram som tilbys flere steder, eller man ikke har gode nok karakterer til å komme inn på den utdanningen eller det lærestedet man helst ønsker, er det flere alternativer å ta stilling til. For mange vil det være slikt at de først tar en beslutning om å ta høyere utdanning, før de velger studieprogram og lærested. Men beslutningsprosessen kan også skje i annen rekkefølge, eksempelvis vil noen ta utgangspunkt i hvilke arbeids- og utdanningsmuligheter som finnes i nærheten av der de bor.

Figur 1.1 Valg av høyere utdanning

Det finnes begrenset forskning om norske studenters motiver for studievalg generelt, og valg av lærested spesielt. Vi har noe kunnskap som avdekker søkermønstre, for eksempel om hvem som flytter og hvem som velger lokalt (Opheim 2003, Frølich, Waagene og Aamodt 2010). Det viser seg at mange søker seg til læresteder i samme fylke eller i samme landsdel som de bor. Dette kan tolkes som om norske studenter er lite mobile, men det kan også tolkes som at det lokale utdanningstilbudet

er godt. Norge har et desentralisert utdanningssystem, og det finnes læresteder for høyere utdanning i alle fylker. Dette innebærer at man ikke nødvendigvis må reise langt for å ta høyere utdanning, men det lokale spekteret av utdanningstilbud er begrenset utenfor de større byene, slik at det kan være nødvendig å flytte om man vil ta bestemte typer høyere utdanning.

Det foreligger begrenset kunnskap om studentenes egne begrunnelser for valg av lærested, for eksempel hvordan de vektlegger faglige interesser i forhold til lokalt studietilbud. En del læresteder foretar selv undersøkelser blant egne studenter, såkalte «omdømmeundersøkelser» for å øke kunnskapen om hva som er attraktivt ved deres universitet/høgskole. Resultatene fra slike undersøkelser blir imidlertid sjelden formidlet eller tilgjengeliggjort for andre enn de som arbeider ved den aktuelle institusjon, og gir ikke grunnlag for systematisk kunnskap om hvilke forhold som virker inn på valg av lærested.

I databasen «StudData» ved Høgskolen i Oslo og Akershus er det stilt enkelte spørsmål om valg av utdanning, blant annet om grad av sikkerhet og når de bestemte seg (se blant annet Frøseth og Smeby 2007 og Mastekaasa og Smeby 2008). Det fokuseres imidlertid ikke på valg av lærested.

Det er gjort noe mer forskning på valg av studiested internasjonalt, men konteksten er ofte såpass ulik at overføringsverdien kan være begrenset. Geografiske avstander og omfanget av desentraliserte utdanningstilbud er blant de forhold som varierer mye på tvers av land. Norge er som kjent langstrakt og spredtbygd, men har høyere utdanningsinstitusjoner i alle fylker. Vi skal ikke lenger enn til Sverige for å finne et utdanningstilbud som er langt mer sentralisert. I mange land har man lengre tradisjoner for å fokusere på kvalitetsforskjeller, rennommé og rangeringer, og slike forhold får derfor også en mer sentral plass når man undersøker studentenes valg enn det som er naturlig i norsk sammenheng. I land som legger sterk vekt på kvalitetsforskjeller mellom læresteder, er det gjerne utviklet omfattende systemer med rangeringer. Det er imidlertid mer usikkert i hvilken grad slike rangeringer spiller noen stor rolle for studentenes valg. Mens 40 prosent av amerikanske studenter brukte rangeringene som var publisert i media, var det bare 11 prosent som mente at dette spilte noen viktig rolle for deres studievalg (McDonagh 1998, referert i Hazelkorn 2007).

Forskning fra Australia tyder på at institusjonelle særpreg har liten betydning for valgene, foruten interessene for bestemte studier er det først og fremst nærheten til lærestedet som betyr noe (James, Baldwin og McInnis 1999). Det har tradisjonelt vært begrenset fokus på kvalitetsforskjeller mellom norske læresteder, og systematiske nasjonale rangeringer av lærestedene finnes ikke, selv om det har vært gjort noen spede forsøk, og det synes å være en betydelig interesse for tematikken fra flere hold).¹ Økonomiske kontekst gjør også at forskning fra andre land kan ha begrenset overføringsverdi; studieavgifter og økonomiske støtteordninger kan ha betydning for hvor studentene velger å studere.

På bakgrunn av den manglende forskningen på feltet, gjennomførte NIFU høsten 2011 en pilotundersøkelse blant studenter på fire norske læresteder. Hovedformålet var å øke kunnskapen om studentenes begrunnelser for valg av lærested og hvordan de skaffer seg informasjon om høyere utdanning. Men det var også andre årsaker til at vi ønsket å gjennomføre en undersøkelse som studenter begrunner for utdanningsvalg; vi ønsket å teste ut et sett av spørsmål om studievalg, og vi ønsket å finne ut i hvilken grad en innsamlingsmetode basert på å ta kontakt med studenter per e-post gir en tilfredsstillende svarprosent. Dette er nyttige erfaringer i forhold til å kunne gjennomføre undersøkelser i større skala på et senere tidspunkt.

I resten av dette kapitlet vil vi gjøre rede for en del forhold som bidrar til å sette studentenes valg av lærested inn i en kontekst, blant annet skal vi si litt om konkurranseforhold mellom norske læresteder og tidligere forskning på feltet valg av lærested. De metodiske aspektene ved pilotstudien som er gjennomført vil tas opp i kapittel 2, men resultatene fra presenteres i kapittel 3 – 5.

---

¹ Noen norske læresteder inngår i sentrale internasjonale rangeringer, som for eksempel Times Higher Education og den såkalte Shanghai-rankingen, men disse er på ingen måte heldekkende.

1.2 Kvalitetsreformen og konkurranseklima

I mange land er det lange tradisjoner for sterk konkurranse mellom lærestedene. Dette er særlig synlig i land der lærestedene i betydelig grad baserer sine inntekter på studieavgifter, som for eksempel Storbritannia, USA og Australia. I Norge har det tradisjonelt vært lite fokus på forskjeller mellom læresteder, men de senere årene har vi sett tendenser til økt konkurranse om studentene også her. Dette kan dels relateres til Kvalitetsreformen. Denne reformen, som ble innført i 2003, innebar at universiteter og høyskoler fikk større frihet med hensyn til å utforme og dimensjonere egne studietilbud. Reformen innebar også en endring i finansieringsstrukturen for læresteder. Finansieringssystemet ble mer resultatorientert, og deler av lærestedenes inntekter ble knyttet til studiepoengsproduksjon. En konsekvens av dette er at lærestedene har blitt mer opptatt av å tiltrekke seg studenter, særlig de flinke studentene, noe som innebærer et sterkere element av konkurranse mellom norske læresteder (Frølich, Brandt, Hovdhaugen og Aamodt 2009). Mange læresteder har økt ressursene til profileringstiltak betydelig, og dette har blant annet gitt seg utslag i økt tilstedeværelse på utdanningsmesser, økt satsning på nettsider og produksjon profileringmateriell og reklamefilmer.

Både økt handlingsrom og endret konkurransesituasjon har bidratt til at lærestedene har opprettet en rekke nye studieprogrammer (Michelsen, Høst og Gitlesen 2006). Det kan diskuteres i hvilken grad det er innholdet i, eller navnet på, studieprogrammene som er endret, men utad sett framstår totaltilbudet som mer mangfoldig enn tidligere.

Et interessant spørsmål er i hvilken grad differensierte studietilbud og profileringstiltak har effekt på lærestedenes attraktivitet. Setter studentene seg godt inn i de tilbudene som finnes, eller velger mange nærmeste studiested uansett? Relatert til dette, er spørsmålet om i hvilken grad mangel på lokale tilbud representerer en barriere for den enkelte student. Lærestedene synes å være bevisst en endret konkurransesituasjon, men det er uklart i hvilken grad studentene forholder seg til dette.

Oppfattelsen av lærestedenes attraktivitet er ikke nødvendigvis bare knyttet til det faglige studietilbudet, men kan også ha sammenheng med forhold som sosialt miljø, om lærestedet er lokalisert på et sted som er nær der man bor eller man av andre grunner finner attraktivt.

1.3 Norske studenter: en uensartet gruppe

I Norge tar om lag halvparten av årskullene en eller annen form for høyere utdanning, men norske studenter er en mer uensartet gruppe enn det mange forestiller seg. Ofte tenker man på studenter som unge, men det er ikke slik at alle starter i høyere utdanning rett etter videregående opplæring. Faktisk er det slik at *flertallet* av de som blir studenter starter med studiene sine på et senere tidspunkt. I følge tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) var mindre en hver fjerde nye student i 2010 en 19-åring, og hele 17 prosent av de som starter i høyere utdanning er 30 år eller mer. <http://www.ssb.no/emner/04/02/40/utuvh/tab-2011-05-20-08.html>.

Data fra studentundersøkelsen EUROSTUDENT, gjennomført i 2010, viser at over halvparten av norske studenter hadde minst et års arbeidserfaring før de startet i høyere utdanning, og at de er eldre enn gjennomsnittet for studenter i Europa (Arnesen, Hovdhaugen, Wiers-Jenssen og Aamodt 2011). Undersøkelsen viser også at om lag hver fjerde norske student har barn, og at flertallet har lønnet arbeid ved siden av studiene. De eldre studentene er ofte i en annen livssituasjon enn de yngste studentene. Mange har etablert seg med familie og egen bolig, og mange har en sterk tilknytning til arbeidsmarkedet.

Norske studenter er altså ikke nødvendigvis unge, single og ubundne. Dette kan ha konsekvenser for deres fleksibilitet, for eksempel i forhold til flytting. I denne rapporten vil derfor se på i hvilken grad begrunnelsene for valg av lærested har sammenheng med demografiske variable som alder og sivilstatus.

1.4 Arbeidsmarkedet for høyt utdannede

I Norge er det høy etterspørsel etter akademisk arbeidskraft. Hovedtendensen er at nyutdannede kandidater kommer raskt i arbeid, selv om det er noen utdanningsgrupper som har større utfordringer enn andre med å komme seg inn på arbeidsmarkedet. Kandidatundersøkelsen som NIFU gjennomførte i 2009, viste at 89 prosent av kandidater med høyere grads utdanning var i arbeid seks måneder etter endt utdanning (Arnesen 2010). Selv om en del opplever ulike former for mistilpasning i arbeidsmarkedet (arbeidsledighet, overkvalifisering, undersyssetting), viser dette at det norske arbeidsmarkedet i høy grad er i stand til å absorbere arbeidskraft med høyere utdanning. Dette står i kontrast til situasjonen mange andre land, som sliter med høy arbeidsledighet blant nyutdannede. Eksempler på dette er Spania, Italia og Hellas. Situasjon i Norge er at de fleste får jobb, og på bakgrunn av dette, antar vi at hvilket lærested kandidatene har utdanningen fra isolert sett har begrenset betydning for mulighetene på arbeidsmarkedet. Dessuten har Norge få universiteter, og dermed er valgmulighetene få for en del studieprogrammer. De studiene som finnes ved mange læresteder, er først og fremst profesjonsutdanninger som sykepleier, allmennlærer og førskolelærer. Dette er utdanninger som gir et «sertifikat» for å utøve et bestemt yrke, og det spiller derfor mindre rolle hvor man er utdannet, og spesielt siden dette er yrker med et stort behov for personell.

1.5 Forskning om søkermønstre og valg av lærested

Norge har et felles nasjonalt opptakssystem for offentlige utdanningsinstitusjoner, Samordna opptak, noe som gjør det mulig å studere mønstrene i de utdanningssøkendes preferanser. En rapport basert på data fra Samordna opptak (tall fra år 2000) viser blant annet at tre av ti søkere kun søker opptak i eget fylke (Opheim 2003). Eldre søkere, og særlig kvinner, søker i større grad lokalt, det samme gjelder personer bosatt i universitetsfylker. Søkere fra fylker med begrenset studietilbud synes generelt mer flyttevillige enn andre.

En annen undersøkelse, som ser på endringer i søkermønstre mellom 2003 og 2009 med fokus på læresteder, viser relativ stor stabilitet i søkningen med hensyn til studentenes geografiske søkemønstre (Frølich, Waagene og Aamodt 2010, 2011). Den viser relativt stor stabilitet de enkelte lærestedenes «markedsandeler», selv om noen læresteder tiltrekker seg færre søkere enn tidligere, mens andre tiltrekker seg flere. Undersøkelsen finner ikke klare fellestrekk ved de lærestedene som mister søkere, men ser visse fellestrekk ved de som har opplevd økt søkertilstrømning de senere år; blant annet har de opprettet en del nye programmer, inkludert deltids- og årsstudier. Det påpekes imidlertid at det er en rekke forhold som påvirker søkningen, og at det ikke synes å finnes en enkelt suksessoppskrift på å tiltrekke seg studenter.

Men selv om disse undersøkelsene gir oss interessant informasjon om søkermønstre, kan ikke registerdataene de er basert på gi særlig innsikt i hvordan studentene selv vurderer sitt utdanningsvalg. Dette er en tematikk som har vært lite belyst i Norge. Slike problemstillinger inngår i enkelte av de undersøkelsene som en del læresteder gjennomfører selv. Disse blir i liten grad gjort tilgjengelige for allmennheten, og i den grad de gjør det, inneholder de sjelden resultater på tvers av læresteder.

Valg av lærested, sett fra studentenes eget perspektiv, har imidlertid vært belyst i undersøkelser blant norske studenter i utlandet. Denne gruppen oppgir at lærestedets renommé er den enkeltfaktoren som har størst betydning, men relativt mange gir uttrykk for at tilfeldigheter var utslagsgivende (Wiers-Jensen 1999, 2003). Utenlandsstudentene er imidlertid ikke direkte sammenlignbare med de som studerer i Norge – av flere grunner. De er yngre og mindre stedbundne, og de har orientert seg i et internasjonalt utdanningsmarked, der renommé har større betydning enn i Norge. Utenlandsstudentene velger dessuten ofte utdanninger med relativt høy prestisje, uavhengig av studieland, og er trolig generelt mer bevisste i sine valg, gitt at det som oftest flere praktiske og økonomiske barrierer knyttet til å studere i utlandet enn i Norge.

En undersøkelse fra Australia har reist det samme hovedspørsmålet som stilles i denne rapporten; hvilke forhold influerer valg av lærested blant studenter på lavere grad? Denne undersøkelsen viser at studentene oppgir *type studieprogram* som den enkeltfaktoren som har klart størst betydning, men at mange studenter også er opptatt av universitetenes rennommé (James, Baldwin og McInnis 1999). Undersøkelsen viser også at studenter på ulike studieprogram har ulike prioriteringer med hensyn til valg av lærested. Eksempelvis er de som studerer økonomi og administrasjon og ingeniørfag mer opptatt av universitetets rennommé og hvilket lønnsnivå de kan forvente, sammenlignet med studenter på helsefag og lærerutdanning. Australia har en langt sterkere konkurranseorientering mellom universitetene enn vi finner mellom læresteder i Norge (selv om dette på tidspunkt undersøkelsen ble gjennomført var mindre markant enn i dag). Det kan derfor stilles spørsmål ved i hvilken grad disse resultatene har relevans i norsk sammenheng.

En annen australsk rapport summerer opp forskning om valg av lærested fra flere land, og finner at geografisk nærhet, rennomme, kurstilbud, studieavgifter er blant de forhold som har betydning for valg av lærested (Stella og Woodhouse 2006). Foreldre, venner, studieveiledere og lærestedene selv er de viktigste informasjonskildene når lærested skal velges. I Sverige har det vært gjennomført en undersøkelse blant et utvalg utdanningsgrupper som viser at geografisk nærhet og kvalitet er de viktigste faktorene når det gjelder valg av lærested (Lärarnas Riksförbund 2007).

Ulike spørsmålsbatterier og ulike kontekst gjør at resultater fra andre land kan ha begrenset overføringsverdi til norske forhold i dag, og det er derfor nyttig med oppdatert informasjon på dette feltet.

1.6 Undersøkelsens hoved- og deltema

Hovedtema for denne pilotstudien er hvilke forhold studenter vektlegger når de begrunner valg av lærested. Vi ønsket også å undersøke i hvilken grad studentenes begrunnelser varierer med forhold som studieprogram alder, kjønn, familiesituasjon, geografisk og sosial bakgrunn og lærested. Hensikten har ikke vært å fokusere på eventuelle forskjeller mellom de lærestedene som inngår i undersøkelsen, men å kartlegge generelle tendenser.

Valg er også knyttet til informasjonstilgang, og et deltema for undersøkelsen var å kartlegge hvilke informasjonskilder studentene hadde benyttet seg av for å velge lærested, og hvilke kilder som har hatt størst betydning for studentenes valg. Spekteret av kilder til informasjon om høyere utdanning er langt bredere i dag enn for et tiår eller to siden. Mye informasjon tilgjengelig på internett, og lærestedene er mer aktive med å profilere seg overfor potensielle studenter. Det er derfor interessant å øke kunnskapen om hvilke informasjonskilder studenter benytter i dag.

Spørreskjemaet inneholdt også noen spørsmål om refleksjoner rundt mulige kvalitetsforskjeller mellom lærestedene, samt vurderinger av i hvilken grad lærestedet har innfridd forventningene. Dette er spørsmål som vi ønsker å teste ut for senere studentundersøkelser, men vi vil kort gjøre rede for noen hovedresultater i denne rapporten. Spørreskjemaet inneholdt i tillegg spørsmål om motiver for valg av utdanningsprogram. Det siste er et komplekst spørsmål som ikke vil bli analysert i denne rapporten. Men vi berører spørsmålet såvidt; ettersom valg av lærested og studieprogram ofte henger sammen har vi spurt studentene om hva var som var viktigst for dem av å komme inn på et bestemt studieprogram eller å komme inn på et bestemt lærested.

1.6.1 Antakelser om begrunnelser for valg av lærested

Undersøkelsen er av eksplorativ karakter, men når det gjelder valg av lærested hadde vi satt opp noen utgangshypoteser basert på tidligere forskning. Vi antok at særlig følgende dimensjoner ville være viktige for valg av lærested:

- Lærestedets fagtilbud
- Lærestedets kvalitet/rennomme
- Trekk ved studenten (evner/karakternivå)

- Studiemiljø/sosiale hensyn (trekk ved studiestedet/venner)
- Villighet/mulighet til å flytte (geografiske hensyn)

Vi antok at fagtilbudet ville være den viktigste (enkeltfaktoren) for de fleste, men at en del andre forhold ville variere en del mellom ulike grupper studenter, og utarbeidet et knippe arbeidshypoteser:

- Studenter med gode karakterer og/eller høyt utdannede foreldre vil legge større vekt på lærestedets faglige omdømme enn andre
- Studenter som flytter for å studere, vil være mer opptatt av lærestedets fagtilbud og rennomme enn de som studerer ved sitt lokale lærested
- Læresteder med unike studietilbud vil tiltrekke seg studenter fra andre steder enn nærområdet
- Eldre studenter og studenter som har egen familie vil legge mer vekt på geografiske hensyn enn andre
- Læresteder i større byer vil tiltrekke studenter fordi byen/stedet oppfattes som attraktivt
- Studenter med svakt karaktersnitt fra videregående opplæring vil oppgi mer pragmatiske begrunnelser for valg av studiested enn studenter med høyt karaktersnitt

2 Data og metode

Dette kapitlet gjør rede for betraktninger knyttet til data og metode, men særlig vekt på datainnsamlingsprosessen. Som tidligere nevnt er undersøkelsen en pilotstudie, blant annet med hensyn til hvordan studentene ble kontaktet. Vi har derfor valgt å dokumentere de erfaringene vi har gjort oss med datainnsamlingen i nokså detaljert grad.

2.1 Utvalg og datainnsamlingsmetode

Undersøkelsen ble gjennomført på fire norske læresteder i oktober og november 2011, to universiteter og to høyskoler. Disse fire lærestedene kan ikke sies å utgjøre noe representativt utvalg av norske læresteder og studenter, men de har nokså ulike profiler. Lærestedene som er med er Universitetet i Tromsø (UiT), Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB), Høgskolen i Harstad (HIH) og Høgskolen i Vestfold (HiVe). Med andre ord har vi med et breddeuniversitet, et «nytt» nisjeuniversitet, en mellomstor høyskole og en liten høyskole.

For informasjon om utvalgsstørrelse etc., se tabell 2.1. Lærestedene ble bedt om å trekke ut alle studenter som påbegynte et studium på lavere grad høsten 2011, både heltids- og deltidsstudenter, studenter som er tatt opp gjennom Samordna opptak og på andre måter (det er mulig å søke direkte til en del etter- og videreutdanningsprogram). Ikke alle læresteder har klart å få med studenter som er tatt opp på annet grunnlag enn samordna opptak, men disse utgjør uansett en lav andel av den totale studentmassen. Av resultatene ser vi at en del studenter alt har avlagt bachelorgraden. Det kan tenkes at noen har startet på en bachelorgrad, selv om de har en fra før. Men det kan tenkes at noen studenter som i utgangspunktet ikke var med i vår «bestilling» til lærestedene av har blitt med i utvalget likevel. Men i forhold til hovedproblemstillingen som belyses – studentenes begrunnelser for valg av lærested – oppfatter vi ikke dette som noe stort problem. Vi har derfor valgt å beholde også studenter med tidligere studieerfaring i analysematerialet.

NIFU tok altså kontakt med studentene per epost, etter å ha fått utlevert lister med e-postadresser fra lærestedene.² I listene med epostadresser vi fikk utlevert, registrerte vi i forkant at det var en del dubletter. Disse ble lukket ut før utsending. Lærestedene hadde ulik praksis med hvilke type adresser de utleverte. To ga oss studentadresser (navn.navnesen@hix.no), mens de to andre brukte privatadresser.

Kontakt per epost blir ofte benyttet av lærestedene selv når de lager sine egne undersøkelser. En utfordring med i e-postundersøkelser er svarprosenten, som ofte er nokså lave. En undersøkelse UiO

---

² Lærestedene er i utgangspunktet svært restriktive med leverte epostadresser til NIFU, men utleverte dem med lovnad om at adressene ville bli slettet så snart datainnsamlingen var gjennomført.

gjennomførte i 2007 hadde en oppslutning på 28 prosent (UiO 2007), mens en trivselsundersøkelse UMB gjennomførte i 2011 oppnådde 35 prosent oppslutning (UMB 2011). En undersøkelse NOKUT gjennomførte blant studenter i 2011 oppnådde imidlertid kun 13 prosent (NOKUT 2011).

I tidligere undersøkelser blant studenter har NIFU samlet inn data ved å sende spørreskjema per post eller ved å distribuere og samle inn skjema på læresteder i forbindelse med undervisningen. Slike metoder har gitt langt høyere svarprosent enn det vi kan forvente gjennom webundersøkelser der studentene kontaktes per epost, men har den ulempe at de er mer tid- og ressurskrevende. Det er også indikasjoner på at en del personer i målgruppen (studenter) oppfatter papirskjema som «gammeldags». I denne pilotstudien ønsket vi derfor å teste ut i hvilken grad kontakt per e-post kan egne seg for framtidige studentundersøkelser.

Det er mange utfordringer til å gjennomføre studentundersøkelser basert på invitasjoner på epost. Nedenfor har vi oppsummert de viktigste i forhold til responsrate:

- Spørreskjemaundersøkelser på epost har generelt svakere oppslutning enn undersøkelser der invitasjonene sendes som brev, eller der studentene oppsøkes direkte.
- Lærestedene gjennomfører selv undersøkelser, dette kan føre til tretthet (dette bekreftes av utsagn i spørreskjemaets kommentarfelt, og eposthenvendelser fra studenter).
- En betydelig andel av studenter i høyere utdanning faller fra, særlig i første semester. Dette innebærer at en del av de som kontaktes ikke lenger er studenter, og dermed oppfatter henvendelsen som irrelevant.
- Kvaliteten på epostlister kan variere. Adresser kan være ugyldige, og det er vanskelig å kontrollere om utvalget er i samsvar med bestillingen.
- Vanskelig å estimere hvor stor andel invitasjoner som har nådd mottaker. Ikke alle epostadresser er jevnlig i bruk, og det kan også være risiko for tekniske problemer, for eksempel at epostinvitasjonen tolkes som spam).

2.2 Gjennomføring og svarprosent

Undersøkelsen ble gjennomført ved hjelp av det elektroniske spørreskjemaverktøyet Opinio. I tillegg til hovedutsendingen ble det sendt ut to påminninger, henholdsvis ti og seksten dager etter første utsending. 150 personer har på begynt, men ikke fullført, utfyllingen av skjemaet. Det kan være ulike årsaker til dette, men vi har ikke fått tilbakemeldinger om tekniske problemer. En mindre feil i skjemaoppsettet ble oppdaget, og spørsmålet som ble berørt av dette ikke brukt i analysene.³

Som ledd i en strategi for å sikre tilstrekkelig respons om undersøkelsen ble det bruk både insentiver og informasjon. De som deltok i undersøkelsen var med i en loddtrekning, der Ipad og boksjekker var premier. Lærestedene ble kontaktet og oppfordret til å distribuere informasjon om undersøkelsen i fora der studentene ville lese det (Intranett, Fronter osv). Dette ble gjort på i hvert fall tre av fire læresteder.

29 prosent av studentene fylte ut hele eller deler av skjemaet. Denne svarprosenten er lavere enn ønskelig, men ikke lavere enn vi kunne forvente. For en pilotundersøkelse som dette anser vi oppslutningen som akseptabel, men om man skal lage en representativ undersøkelse i større skala er

---

³ De som hadde universitets- eller høgskoleutdanning fra før, ble bedt om å svare på hvor mange semestre med utdanning de hadde. På grunn av en feil i oppsettet av websurveyen var det dessverre ikke mulig å svare et høyere tall enn to semestre. Dette spørsmålet er derfor ikke brukt i analysene. Dette er ikke substansielt viktig for undersøkelsen, vi har fremdeles informasjon om hvorvidt de har høyere utdanning fra før eller ikke, selv om vi har mistet informasjon om omfanget. Dette har hatt begrenset betydning for analysemulighetene, men det kan ha vært et frustrasjonsmoment for de som skulle fylle ut skjemaet, noe som kan svekke deres tillitt til undersøkelsen. Mange har påpekt feilen i kommentarfeltet på slutten av skjemaet.

det nødvendig å finne fram til tiltak som kan bidra til få svarprosenten opp. Dette kommer vi tilbake til i kapittel 6.

Tabell 2.1 Datainnsamling og respons

Lærested	Antall invitasjoner sendt ut	Antall feilmeldinger	Dato første uts.	Dato første purring.	Dato andre purring	Antall påbegynte svar	Antall fullførte svar	Svarprosent
HiVE	915	0	18.10	28.10	3.11	226	212	23
HiH	311	1	18.10	28.10	3.11	99	92	32
UMB	1896	4	18.10	28.10	3.11	610	558	29
UiTø	2436	7	01.11	11.11	17.11	699	622	26
Totalt	5558	12				1634	1484	29

Kvaliteten på adresselistene vi fikk tilsendt fra lærestedene varierte. Et av lærestedene sendte oss en adresseliste uten synlige feil (som var mulige å oppdage i forkant), mens et annet lærested ga oss en liste der opp mot 20 prosent av adressene enten dubletter eller åpenbart ugyldige. De andre to lærestedene plasserte seg midt i mellom dette. Dubletter og åpenbart ugyldige adresser ble luket ut i forkant, og antall invitasjoner som gikk ut var totalt 5558.

Vi mottok få feilmeldinger om adresser som var ugyldige. Dette er imidlertid ingen garanti for at invitasjonene har nådd alle i utvalget. Vi kan ikke se bort fra at adresser kan være lite i bruk – eller at meldingene kan ha havnet i spam-filteret.

2.3 Sentrale variable; kategorisering og fordeling

Tabell 2.1 viser hvordan resultatene fordeler seg på et knippe sentrale variable, som demografiske variable, fag og lærested. Den viser også hvordan vi har kategorisert aldersvariabelen og type utdanning.

Tabell 2.2 Fordeling på sentrale variable

	Prosent
Kjønn (Andel kvinner)	62
Alder	
18-20	28
21-23	32
24-26	16
27+	24
Gift/sambo/partner (ja)	21
Omsorgsansvar for barn (ja)	14
Type utdanning	
Humaniora og samfunnsfag	12
Lærerutdanninger (inkludert førskolelærerutdanninger)	12
Øk.adm.fag	13
Lange profesjonsutdanninger	14
Helse- og sosialfag (bachelornivå)	11
Naturvitenskap og teknologi	30
Annet	8
Lærested	
HiVe	14
HIH	6
UMB	37
UiTø	43

3 Begrunnelser for valg av lærested

3.1 Hvilke forhold har størst betydning?

Studentene ble bedt om å ta stilling til i hvilken grad ulike forhold har hatt betydning for deres valg av studiested. Fordelingen for studentene samlet, vises i figur 3.1 (rangert etter gjennomsnittsskåre). Ikke overraskende finner vi at fagtilbudet tillegges størst betydning; mer enn ni av ti studenter oppgir at det hadde svært stor eller nokså stor betydning at lærestedet tilbød det programmet de var mest interessert i. Lærestedets faglige omdømme er også en faktor de fleste oppgir å ha lagt vekt på, men andelen som rapporterer at dette i *svært stor grad* har hatt betydning er relativt lav, 11 prosent. Det har tradisjonelt vært begrenset fokus på kvalitetsforskjeller mellom norske læresteder, og det kan tenkes at studentenes respons gjenspeiler dette.

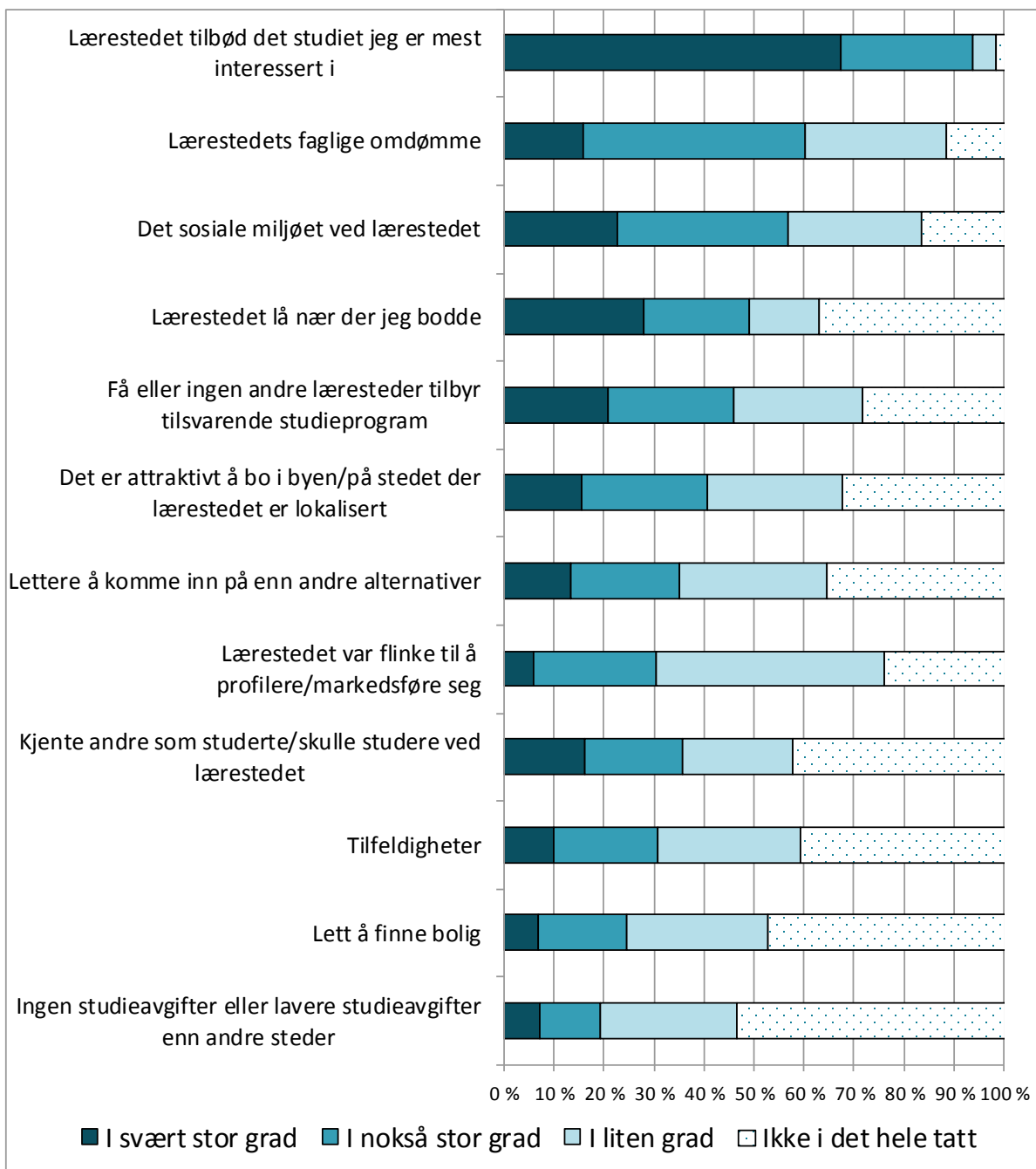
Oppfatninger om sosialt miljø er viktig for mange. Godt over halvparten oppgir at det sosiale miljøet ved lærestedet hatt svært stor eller nokså stor betydning for valg av lærested. Det er også mange som vektlegger at de kjente andre studenter som gikk på, eller skulle begynne på, lærestedet.

Omtrent halvparten av studentene har lagt stor vekt på at lærestedet lå nær der de bodde. I underkant av 30 prosent oppfatter dette som svært viktig. Dette illustrerer at ikke alle ønsker, eller oppfatter at har mulighet til, å flytte for å få den utdanningen de ønsker seg. Fire av ti har lagt stor vekt på at det er attraktivt å bo der lærestedet er lokalisert. Dette kan ha sammenheng med at man kjenner stedet fra før, men også at lærestedet ligger et sted som det oppfattes som attraktivt å flytte til.

At universitetet/høgskolen har program som ikke andre tilbyr, har vært en viktig grunn for valg av lærested for nærmere halvparten av studentene. Dette kan synes som et høyt tall. En del programtilbud åpenbart unike, andre har store fellestrekk med andre tilbud men vurderes likevel som unike av studentene. Disse resultatene må ses i sammenheng med utvalget; studenter på UMB (som har mange unike studietilbud) utgjør en stor del av respondentene.

Hver tredje student har lagt stor vekt på at det var lettere å komme inn der de går enn på andre alternativer, og nesten like mange mener at tilfeldigheter har spilt stor rolle. Dette illustrerer at studievalg ikke alltid er resultat av målbevisst langtidsplanlegging, men også kan være basert på at man benytter seg av de muligheter som er (lett) tilgjengelige.

Det er få som legger stor vekt på studiestedets profilering/markedsføring – på den annen side er det også relativt få som sier at dette *ikke* hadde noen betydning. Som vi skal komme tilbake til i neste kapittel har de fleste hatt studenter innom lærestedenes nettsider før de gjør sine valg, og dette er én av måtene de danner seg et inntrykk av lærestedets profileringsinnsats.

Figur 3.1 Forhold som har hatt betydning for studievalg. Prosent.

Kort oppsummert observerer vi at både faglige og ikke-faglige begrunnelser tillegges vekt ved valg av lærested. Studietilbudet er den enkeltfaktor som har størst betydning, men også faglig omdømme, sosialt miljø og geografisk beliggenhet har mye å si.

3.2 Sammenheng mellom valg av lærested og andre forhold

Som vi var inne på i innledningskapittelet, er det rimelig å anta at vektleggingen av ulike faktorer kan variere med forhold som type studieprogram, alder og karakterbakgrunn. I de neste avsnittene skal vi oppsummere hvordan lærestedsvalg henger sammen med et knippe andre forhold. Tabeller som viser fordelinger i detalj (gjennomsnittsskårer) finnes i vedlegg (Tabell V1 – V9).

3.2.1 Alder, familiesituasjon og kjønn

Som forventet finner vi at studentene iden eldste aldersgruppa (27+) legger større vekt enn andre på at lærestedet ligger nær der de bodde. Hele 44 prosent sier at dette hadde svært stor betydning. Men det er også verd å legge merke til at også de yngste studentene (18-20 år) legger noe større vekt på geografisk nærhet enn aldersgruppene mellom. Dette kan ha sammenheng med at en del av de yngste studentene fremdeles bor hjemme.

Sosialt miljø har avtakende betydning med alder. Blant de yngste studentene sier sju av ti at dette har hatt svært stor eller nokså stor betydning for valg av lærested, det er om lag dobbelt så mange som i den eldste aldersgruppa. Et annet forhold som har mindre betydning med alderen er om lærestedet er lokalisert på et sted som oppfattes som attraktivt. I hvilken grad man har valgt lærestedet fordi det var lettere å komme inn på enn andre alternativer, varierer også med alder. Det er blant de yngste studentene vi finner flest som har lagt vekt på dette.

Studenter som er gift eller samboende legger mer vekt enn andre på at lærestedet lå nær der de bodde, og mindre vekt på sosialt miljø og at det er lettere å komme inn på lærestedet. Tilsvarende mønster finner vi blant studenter med omsorgsansvar for barn. Dette er i tråd med antakelsene vi framsatte i kapittel 1; etablerte studenter er mindre mobile.

Vi finner små forskjeller mellom kvinner og menn i begrunnelser for valg av lærested, men det er litt flere kvinner enn menn som legger stor vekt på at lærestedet ligger nær der de bodde.

3.2.2 Variasjoner etter type utdanning og lærested

Studentene fordeler seg på en rekke ulike fagområder. Vi har delt dem inn i sju kategorier (se kapittel 2). Informasjon går selvsagt tapt i en slik forenkling, men siden hovedformålet ved undersøkelsen er å belyse rekrutteringen til læresteder, ikke enkeltprogrammer, finner vi det likevel hensiktsmessig å foreta en slik inndeling. Resultatene viser at studenter på lærerutdanninger, økonomisk-administrative utdanninger og helse- og sosialfag legger mer vekt enn andre på at lærestedet ligger nær der de bodde. Dette er fagtilbud som finnes over store deler av landet, og mange har derfor mulighet til å studere i nærheten av sitt bosted.

Hver tredje student på økonomisk-administrative utdanninger legger stor vekt på at studiet hadde lave eller ingen studieavgifter. Dette er en høyere andel enn for andre fag, og må ses i sammenheng det at dette er utdanninger der det finnes et betydelig privat tilbud, for eksempel gjennom Handelshøyskolen BI.

De som tar lange profesjonsutdanninger synes å være relativt lite opptatt av lærestedets renommé, og oppgir oftere enn andre at det hadde betydning at det var lettere å komme inn på det aktuelle studiestedet enn andre alternativer. Dette kan ved første øyekast virke noe overraskende. Men når vi tar i betraktning at det dreier seg om utdanninger som vårt utvalg kun tilbys ved UiT, er det mer forståelig, ettersom inntaksgrensene for slike profesjonsfag gjerne er lavere ved UiT enn ved andre universiteter. Nærmere analyser viser at hver fjerde av disse studentene i utgangspunktet hadde et annet lærested som førstevalg, og at mange har flyttet for å studere. Om flere læresteder hadde vært med i undersøkelsen, ville resultatene trolig sett annerledes ut.

Lærestedets omdømme vektlegges litt høyere av studenter ved UMB enn ved andre læresteder, og UMB-studentene legger også større vekt på unikt studietilbud. Dette er ikke er overraskende, tatt i

betraktning at studiestedet er et spesialisert universitet. Dette innebærer også at de i større grad enn andre rekrutterer fra utenfor lokalmiljøet. UMB-studentene legger også mindre vekt enn andre på at det var lettere å komme inn på lærestedet enn andre alternativer.

Studentene i Tromsø og Harstad oppfatter sine respektive studiebyer som mer attraktive lokaliseringer enn studentene ved UMB og HiVe. Det kan altså se ut som studenter synes det er mer attraktivt å studere i en by enn utenfor. Studentene i Vestfold la og Harstad la mer vekt enn andre på at lærestedet lå nær der de bodde.

3.2.3 Betydningen av karaktersnitt fra videregående opplæring

Karakterer fra videregående opplæring er med på å forme studentenes valgmuligheter. De med best karakterer kan velge fra øverste hylle mens de med svakest karakterer har færre muligheter. Dette reflekteres i studentenes egne begrunnelser for studievalg. Jo bedre karakterer – jo høyere andel som vektlegger lærestedet faglige omdømme og at lærestedet tilbød det programmet de var mest interessert i. Det er også blant de beste studentene vi finner flest som legger vekt på at lærestedet tilbyr programmer som få eller andre har – de søker seg med andre ord i større grad mot unike studietilbud. De med svakest karaktergrunnlag svarer oftere at valg av lærested hadde sammenheng med at det var «lettere å komme inn på enn andre alternativer» og at tilfeldigheter spilte inn. Disse resultatene er i tråd med antakelsene vi framsatte i kapittel 1.

Når det gjelder betydningen av at lærestedet lå nær der de bodde, finner vi et interessant mønster. Det er blant de med karakternivå fra 3,5 til 4 vil finner høyest andel, 44 prosent, som legger svært stor vekt på dette. Blant studenter med bedre og dårligere karaktersnitt er andelen under 30 prosent. En mulig forklaring er at de beste studentene velger seg til prestisjestudier som finnes ved et begrenset antall læresteder, mens studentene med svakt karaktergrunnlag må avfinne seg med å gå der de kommer inn.

3.2.4 Sosial bakgrunn

Vi har også undersøkt om studentenes begrunnelser for valg av lærested varierer med sosial bakgrunn, her målt som mors utdanningsnivå. Forskjellene vi finner er nokså små, med ett unntak; studenter som har mor med lav utdanning er mer tilbøyelige til å velge lærested på grunnlag av geografisk nærhet. Hele 44 prosent av studentene med mor uten videregående utdanning legger svært stor vekt på at lærestedet lå nær der de bodde, mens andelen ligger rundt 25 prosent for studenter med mor med videregående eller høyere utdanning. I kapittel 1 satte vi opp en antakelse om at studenter med høy sosial bakgrunn ville være mer opptatt av lærestedets rennomme enn andre, men analysene (Tabell V8) gir ikke støtte for denne antakelsen.

3.2.5 Lokale og tilflyttede studenter

Vi antok også at studenter som flytter for å studere, ville være mer opptatt av studietilbudet og lærestedets rennomme enn andre. Heller ikke denne antakelsen finner vi noen generell støtte for. Dette kan ha sammenheng med at en del studenter «havner» der det er ledige studieplasser. Fire av ti studenter som flytter fra en annen landsdel eller fra utlandet oppgir at «tilfeldigheter» hadde svært stor, eller nokså stor betydning for valg av lærested. Det er mange grunner til at studentene flytter for å studere, og dette er dermed en sammensatt gruppe. Det er trolig derfor vi ikke finner noe klart mønster her.

De som flytter for å studere er i snitt noe mer opptatt av at lærestedet er lokalisert på et sted det er attraktivt å bo. Vi finner også at de som flytter fra en annen landsdel er mer opptatt av det sosiale miljøet ved lærestedet enn andre. Dette kan ses i sammenheng med at det blant de lokale studentene er flere som er etabler med egen familie, eller som på andre måter har et sosialt nettverk på bostedet og derfor er mindre avhengig av det sosiale på selve lærestedet.

Blant de som har flyttet fra utlandet, oppgir fire av ti at «ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre alternativer» hadde svært stor eller nokså stor betydning. Blant de som var bosatt i Norge før studiestart, oppgir to av ti det samme. Dette illustrerer at fravær av studieavgifter på offentlige læresteder bidrar til å tiltrekke internasjonale studenter til Norge.

3.3 Oppsummering

Valg av studiested er påvirket av mange forhold, og studentene vektlegger både faglige og ikke-faglige begrunnelser som viktige for sitt valg. Den enkeltfaktoren som tillegges størst er at lærestedet tilbyr den utdanning studentene var mest interessert i. Med andre ord velger studentene i hovedsak lærested i tråd med sine faglige interesser.

Lærestedets faglige omdømme har også hatt betydning for et klart flertall, men det er få som tillegger dette «svært stor» betydning. Et liknende mønster finner vi når det gjelder synet på lærestedets profilering/markedsføring. Det er få som sier at dette ikke har hatt betydning i det hele tatt, men samtidig få som legger stor vekt på dette. Det er nokså små forskjeller mellom studenter fra ulike læresteder på dette spørsmålet. Oppfatninger om lærestedets sosiale miljø er også viktig. To av tre studenter tillegger dette stor betydning for valg av lærested. Det er særlig de unge studentene, og de som flytter for å studere, som er opptatt av sosialt miljø.

Geografisk nærhet til studiestedet har hatt svært stor eller nokså stor betydning for halvparten av studentene. Når det gjelder denne faktoren, finner vi relativt store forskjeller mellom ulike grupper av studenter. Geografisk nærhet har hatt særlig stor betydning for eldre studenter, de som er gift eller samboende og de som har barn, med andre ord; etablerte studenter. Men også blant de aller yngste studentene og studenter med lav sosial bakgrunn finner vi en forhøyet andel som tillegger geografisk nærhet stor betydning. Kvinner er også litt mer opptatt av lærestedet ligger nær de bor sammenlignet med menn. Vi finner også fagforskjeller i vektlegging av geografisk nærhet; de som går på lærerutdanninger, økonomisk-administrative utdanninger og helse og sosialfag er mer opptatt av geografisk nærhet enn andre. Dette kan til dels ha sammenheng med demografiske variable beskrevet ovenfor, og at en del slike studier kan tas på deltid. Men det har helt klart sammenheng med at dette er fag som tilbys mange steder, og det er dermed i mindre grad nødvendig å flytte for å ta slike utdanninger.

Vi finner også en sammenheng mellom preferanse for lokalt studietilbud og karakterer. De med best og dårligst karakterer fra videregående opplæring velger i mindre grad lokalt, men trolig av ulike årsaker (De med best karakterer velger prestisjestudier som finnes få steder, mens de med dårligst karakterer «havner» der de får plass). Flere av forholdene som påvirker preferansen for lokale tilbud henger trolig sammen, men vi har ikke gjort inngående analyser av dette. Når mange har en preferanse for å studere i nærheten av de bor, så kan det være fordi studietilbudet de ønsker faktisk finnes der – det er ikke nødvendig å flytte for å få oppfylt sine utdanningsønsker. Men det kan også være at preferansene kan være preget av de lokale tilbud. Vi kan ikke se bort fra at studenter utvikler en preferanse for alternativer som er lett tilgjengelige, fremfor de som er vanskelige å oppnå, en type bundet rasjonalitet som Jon Elster beskriver i sin bok *Sour Grapes* (Elster 1983).

En relativt høy andel av studentene har vektlagt at lærestedet hadde fagtilbud som ikke andre læresteder kunne tilby. Unike studietilbud oppfattes med andre ord som attraktivt. Andelen er klart høyest blant studentene ved UMB, i samsvar med hva man kunne forvente gitt dette universitetets spesialiserte programprofil. De som går på et lærested som ligger i en by, legger i større grad enn andre til grunn at lærestedet er lokalisert på et sted det er attraktivt å bo. Dette kan tyde på at studentene synes det er mer attraktivt å bo i by enn å bo i mer rurale strøk, men med kun fire læresteder i vår utvalg, kan vi ikke generalisere ut fra disse resultatene. At mange ellers velger å studere i større byer, har naturlig nok sammenheng med at de allerede bor der, og ikke ønsker å flytte ut.

En tredel av studentene har lagt stor vekt på at lærestedet var lettere å komme inn på enn andre alternativer. Dette illustrerer at pragmatiske hensyn spiller inn. Tre av ti studenter oppgir at valg av lærested i stor grad var et utslag av tilfeldigheter. Studenter med svakt karaktersnitt fra videregående opplæring er blant de som oftere ender opp der det er ledige studieplasser. Men også det å søke seg til nærmeste studiested kan være et valg med sterke innslag av pragmatisme. Om man ikke ønsker å flytte, orienterer man seg mot det lokale fagtilbudet.

Flere av de uavhengige variablene vi har brutt ned analysene på, er korrelert med hverandre. Eksempler på dette er fagvalg og sosial bakgrunn, og alder og sivilstatus. Det gjør at noen av sammenhengene som kommer fram kan være spuriøse (skyldes bakenforliggende variable). Mer komplekse analyser av materialet vil kunne avdekke dette. Det er også verd å minne om at analysene er basert på data om studenter fra fire læresteder, noe som bidrar til å begrense mulighetene for generalisering av resultater. Likevel gir resultatene en god innsikt i hvilke forhold studenter vektlegger ved valg av lærested, og illustrerer at ikke bare fagtilbud og faglig renommé, med også forhold som sosialt miljø, karakterer, alder og familiesituasjon er med på å forme studentenes preferanser.

4 Kilder til informasjon om lærestedet

Hvordan skaffer dagens ungdom seg informasjon om høyere utdanning? Informasjon om utdanningsalternativer langt mer tilgjengelige enn tidligere. Lærestedene har godt utviklede nettsider, og det finnes flere portaler der man kan søke informasjon. I tillegg er utdanningsinstitusjonene mer aktive til å profilere seg, både gjennom egne nettsider og ved tilstedeværelse på utdanningsmesser og gjennom ulike former for reklame, blant annet på kino. Ikke minst i kjølvannet av Kvalitetsreformen har det blitt viktigere for lærestedene å tiltrekke seg studenter, og det brukes betydelige ressurser på profileringstiltak. Men det er uklart i hvilken grad slike tiltak har betydning for rekrutteringen til lærestedene, sett i forhold til «tradisjonelle» informasjonskanaler som familie, venner og rådgiving i videregående skole.

4.1 Hvilke informasjonskilder er benyttet?

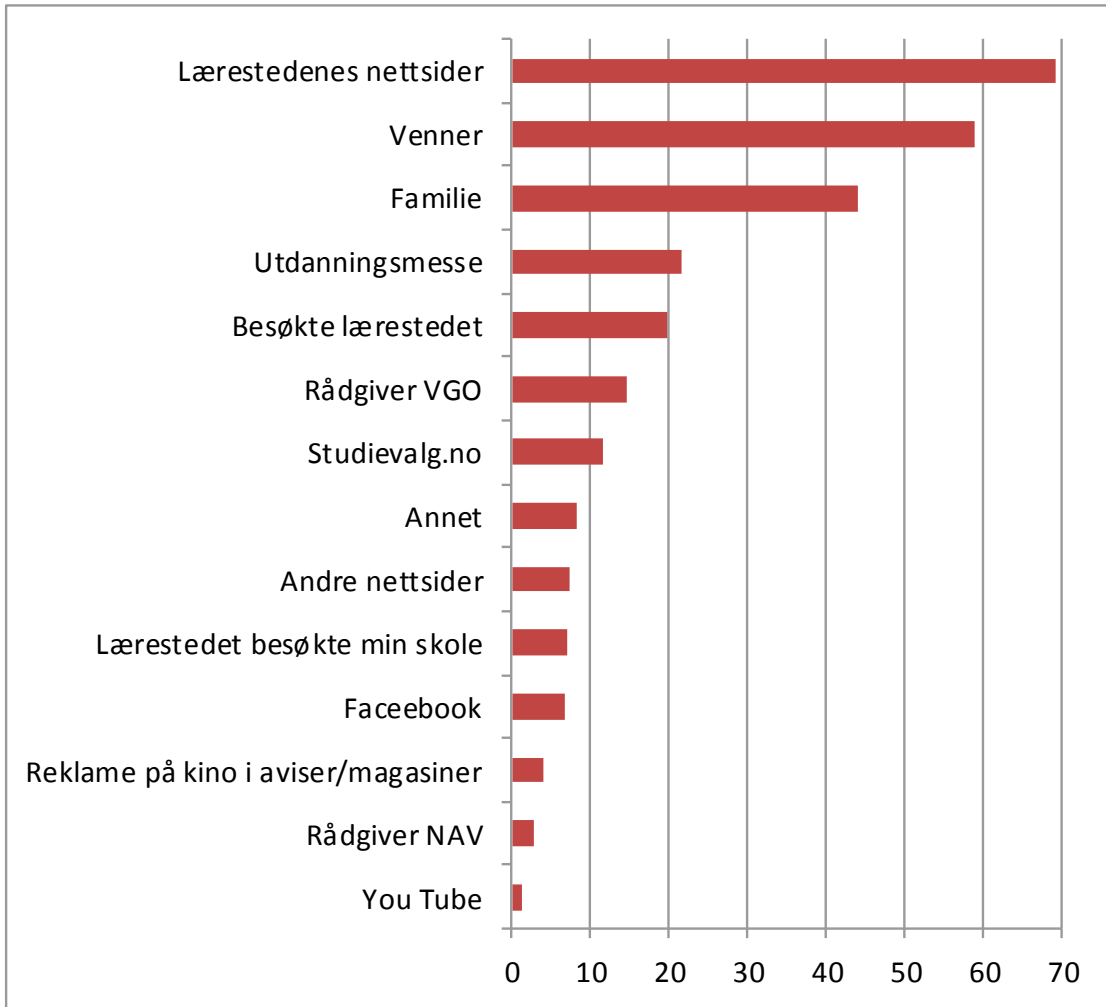
Studentene ble forelagt en liste med 14 informasjonskanaler, og bedt om å indikere hvilke av disse de hadde benyttet som en del av prosessen med å velge lærested. Figur 4.1 viser hvor stor andel av studentene som oppgir å ha brukt ulike kildene. Lærestedenes nettsider er den informasjonskilden flest studenter oppgir å ha brukt. Sju av ti studenter har vært innom slike sider. Venner og familie er andre kilder til informasjon som mange har benyttet. Seks av ti har lyttet til venner, 44 prosent til familie.

To av ti studenter har besøkt utdanningsmesse, og omtrent like mange har oppsøkt læresteder. I tillegg oppgir sju prosent av studentene at de har fått informasjon gjennom at lærestedet har besøkt deres videregående skole. Dette viser at det er en god del direkte kontakt mellom studenter og læresteder. Andelen som oppgir å ha benyttet informasjon fra rådgiver i videregående skole er 15 prosent.

I tillegg til lærestedenes nettsider, er også flere andre nettsider benyttet. Om lag 12 prosent oppgir å ha benyttet nettsiden studievalg.no, og sju prosent oppgir å ha brukt Facebook. Omtrent like mange oppgir å ha brukt «andre nettsider». En gjennomgang av hvilke nettsider dette dreier seg om viser at Google og nettsidene til Samordna opptak er de som blir nevnt av flest.⁴ Reklame synes å ha nokså liten betydning, kun fire prosent av studentene oppgir at de har brukt dette som informasjonskilde.

---

⁴ Om flere nettsider hadde vært spesifisert i spørreskjemaet, kan det tenkes at flere ville oppgitt disse.

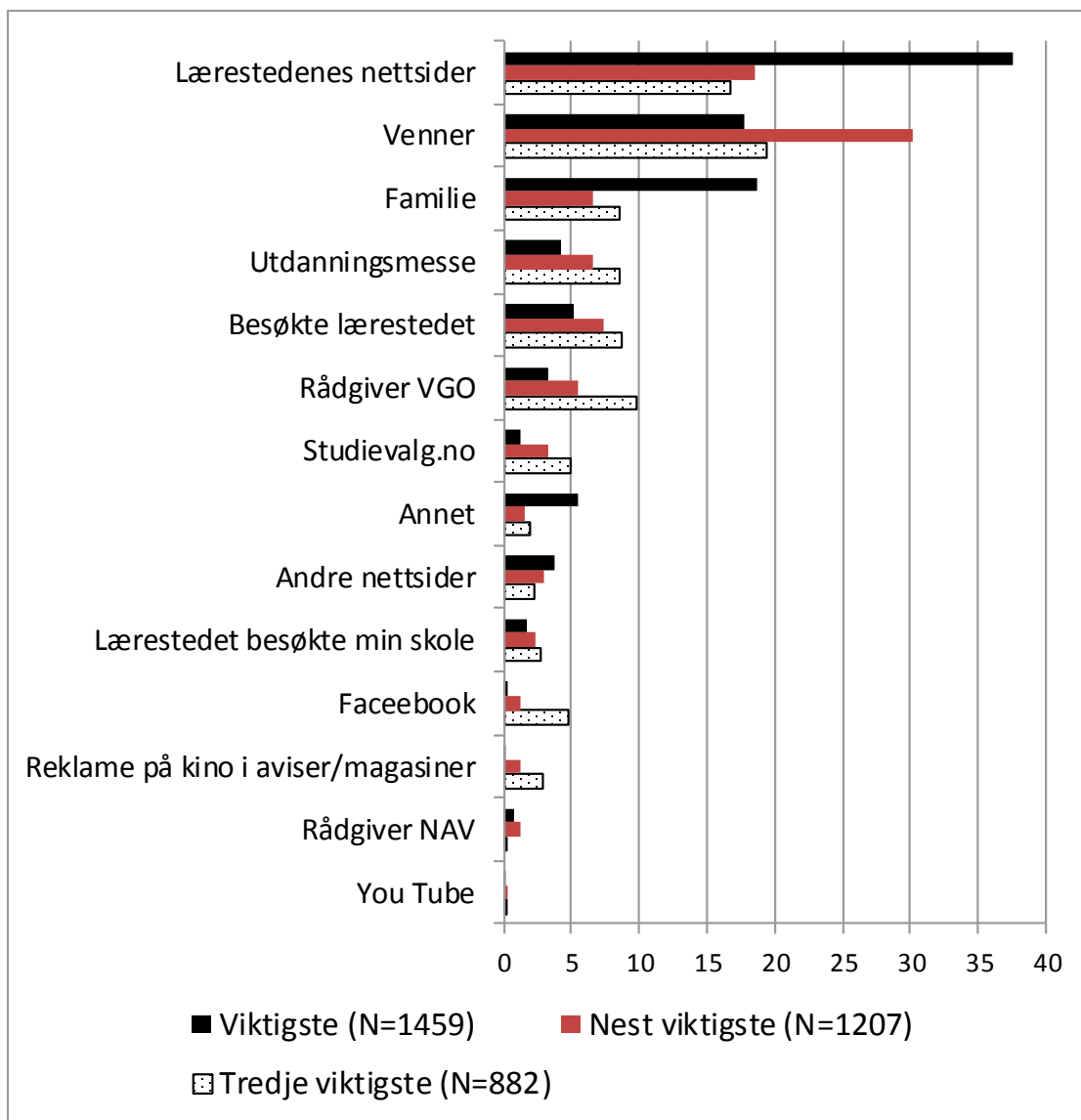
Figur 4.1 Andel som har brukt ulike informasjonskanaler brukt i forbindelse med valg av lærested. N=1472.

4.2 Viktigste informasjonskilder

Som vi så i forrige avsnitt har studentene brukt et nokså bredt spekter av informasjonskanaler. Men at en informasjonskanal er mye brukt, innebærer ikke nødvendigvis at den har avgjørende betydning for valget. Vi ba derfor også studentene om å oppgi de tre informasjonskildene som hadde vært viktigst for deres valg. Figur 4.2. viser resultatene.⁵

Vi ser at lærestedenes nettsider oppfattes som den viktigste informasjonskilden av 38 prosent av studentene. Familie og venner oppfattes som viktigst av henholdsvis 19 og 18 prosent av studentene. Det er altså de samme forholdene som peker seg ut som i figur 4.1. Utdanningsmesse, besøk på lærestedet og rådgiver i videregående skole er andre forhold som har vært blant de viktigste informasjonskildene for en del studenter.

⁵ Det er færre som har svart på hva som er de nest viktigste og tredje viktigste motivene, derfor gir det ikke mening å addere de tre viktigste informasjonskildene

Figur 4.2 Viktigste informasjonskilder for valg av lærested.

Hvilke informasjonskilder som brukes, og ikke minst hvilken betydning de ulike kildene har, varierer til en viss grad mellom ulike grupper. Vi skal kort oppsummere noen forskjeller når det gjelder hva som oppfattes som *viktigste* informasjonskanal. Det går et skille mellom 18-20-åringene og andre aldersgrupper. Blant de yngste studentene (18-20 år) er andelen som vektlegger familie høyere enn for gjennomsnittet (25 prosent, mot 13-17 prosent i andre grupper). Det er også flere av de yngste som oppgir utdanningsmesse, besøk på lærestedet, rådgiver i videregående og besøk fra lærested som viktigste informasjonskilde. Til sammen 25 prosent av 18-20 åringene oppgir en av disse kildene som den viktigste. De yngste studentene oppgir i mindre grad enn andre (25 prosent) lærestedenes nettsider som viktigste informasjonskilde. Det er små forskjeller mellom kvinnelige og mannlige studenter når det gjelder dette.

De med høyest sosial bakgrunn (mor med mer en 4 års høyere utdanning) oppgir litt oftere enn andre foreldre som viktigste informasjonskilde (24 prosent). Interessant nok finner vi at jo bedre karakterer, jo færre har foreldre som viktigste informasjonskilde. Andelen er rundt 16 prosent hos de med karaktersnitt over 4,5 mot 29 prosent blant de med karaktersnitt under 3,5. Når det gjelder forskjeller etter type utdanning, finner vi at de som går på lange profesjonsutdanninger er de som oftest har familie som viktigste informasjonskilde (26 prosent), fulgt av de som tar lærerutdanning (25 prosent). Helse- og sosialfagsstudentene som oftest har venner som viktigste informasjonskilde (26 prosent). Vi

finner også noen forskjeller etter lærested. UMB-studentene skiller seg litt ut ved at noe færre enn andre oppgir familie og venner som viktigste informasjonskanal (hhv. 19 og 18 prosent), og at nettsidene har noen større betydning (43 prosent).

4.3 Oppsummering

Lærestedenes nettsider er altså den informasjonskilde som flest studenter har brukt, men også den kilden som flest studenter oppfatter som viktigst. Også andre nettressurser er benyttet, men anses som langt mindre betydningsfulle av studentene. Dette kan tenkes å ha sammenheng med at omfanget av andre relevante nettsider for informasjon om høyere utdanning i Norge er begrenset. Nettsidene til samordna opptak inneholder teknisk/praktisk informasjon, som oversikt over hvilke studietilbud som finnes hvor, statistikk om tidligere karaktergrenser, og den reklamefinansierte private nettsiden studievalg.no inneholder oversikter over studietilbud og en del redaksjonelt stoff. Men det har til nå ikke foreligget noen nettressurs (eller papirressurs for den saks skyld) som gir en uttømmende klassifisering eller rangering av norske læresteder. Det finnes med andre ord lite nettbasert, komparativ, informasjon, som kan gi studentene informasjon om hvorvidt noen læresteder er kvalitativt bedre enn andre.

Venner og familie er andre ressurser som er mye brukt av studentene. Personlige kontakt er altså ikke konkurrert ut av internett, men har trolig fått mindre betydning enn tidligere, gitt at informasjon er lett tilgjengelig gjennom flere kanaler. På den annen side kan vi anta at en del informasjon går via slike personlige relasjoner, eksempelvis ved at man sjekker ut enkelte læresteder på grunnlag av tips/inspirasjon fra familie eller venner.

En del studenter er også i direkte dialog med lærestedene i søkeprosessen, ved at de oppsøker lærestedene og besøker utdanningsmesser. Det er særlig de yngste studentene som trekker veksler på denne type informasjonskilder. Dette er ikke overraskende, tatt i betraktning av at kontakt med lærestedene ofte inngår som en del av siste året i videregående opplæring. Eksempelvis kan de få fri fra skolen for å delta på «åpne dager» som universiteter og høyskoler arrangerer. Reklame i medier synes å ha begrenset betydning, i hvert fall legger studentene lite vekt på dette. Men som nevnt er det er nokså mange som har oppsøkt utdanningsmesser – som også kan karakteriseres som en form for markedsføring.

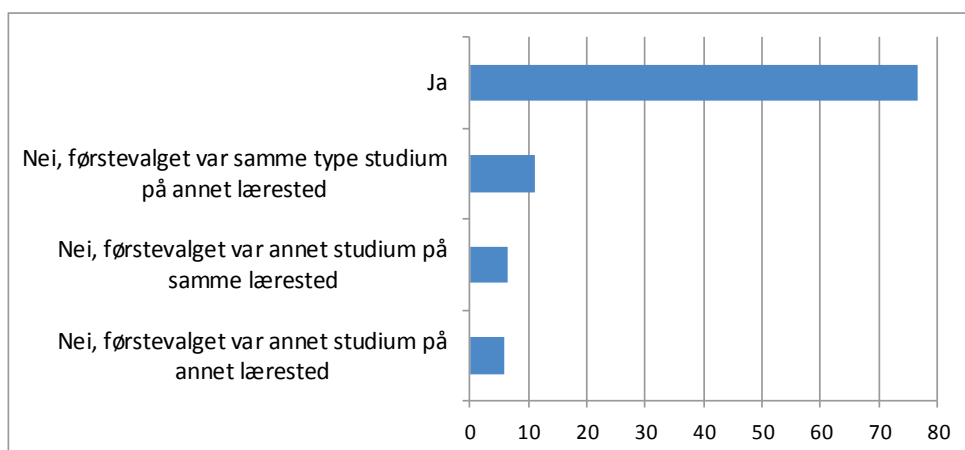
5 Andre forhold relatert til lærestedsvalg

I dette kapitlet skal vi se på noen forhold som er relatert til valg av lærested; hvor mange som får utdanningsønskene oppfylt, hvor sikre studentene er på sine valg, studentenes oppfatninger om forskjeller mellom lærestedene og i hvilken grad lærestedet har svart til forventningene. Disse spørsmålene er litt på siden av hovedproblemstillingene og resultatene vil i liten grad bli brutt ned på undergrupper.

5.1 Hvor mange har fått sine utdanningsønsker oppfylt?

Ikke alle har like gode muligheter til å komme inn på den utdanningen de aller helst ønsker. Inntakskravene kan være høye, eller utdanningen tilbys på steder man anser det som lite aktuelt å flytte. De som ønsker utdanningstilbud som koster penger (private læresteder og etterutdanningsutdanningstilbud ved offentlige læresteder), kan oppfatte økonomi som en barriere.

Vi spurte studentene om studiet de nå går på var deres førstevalg når det gjelder utdanning. Nesten 77 prosent av studentene svarer ja på dette, mens drøyt 23 prosent hadde andre studier/læresteder som førstevalg. Om lag 11 prosent ville foretrukket samme studium på et annet lærested, 6,5 prosent hadde annet studium på samme lærested som førstevalg, mens 5,8 prosent ville foretrukket både annet studium og annet lærested.

Figur 5.1 Andel som går på det lærestedet/studiet de hadde som førstevalg. N=1527.

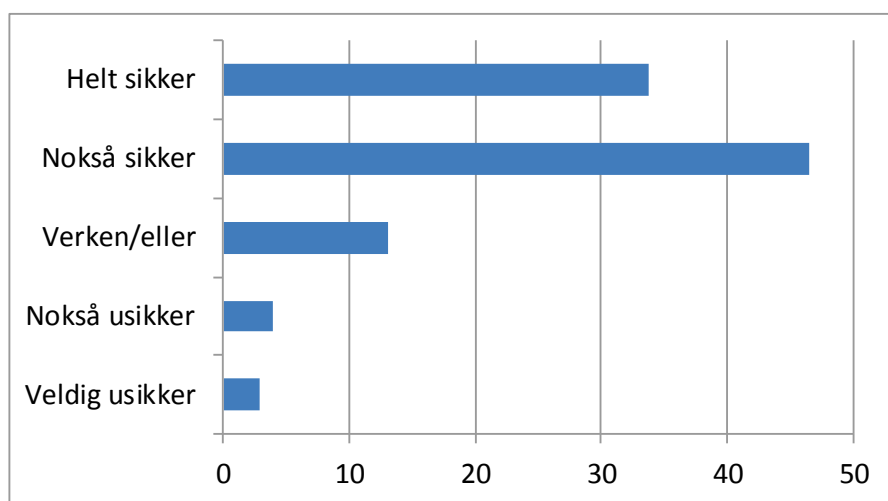
Sett i forhold til totaltallene fra Samordna opptak, er andel studenter som har fått oppfylt sitt førsteønske i vårt datamateriale høyt. I 2010 fikk drøyt halvparten av søkerne oppfylt sitt førsteønske

(Samordna opptak 2010). At tallene er langt høyere i vår undersøkelse skyldes delvis at undersøkelsen kun har med de som har møtt fram ved studiestart, men kan også ha sammenheng med fagsammensetning og opptakskrav på de lærestedene som er med i undersøkelsen. I tillegg kan det tenkes at en del studenter oppfatter sine første- og andreønsker som jevnbyrdige, og nærmest «glemmer» at de i utgangspunktet hadde noe annet øverst på sin prioriteringsliste.

Vi spurte også studentene om hva som var viktigst for dem; å komme inn på studieprogrammet eller komme inn på lærestedet. Åtte av ti svarte studieprogrammet, mens to av ti svarte lærestedet.

5.2 Sikker/usikker på valg?

Ikke alle studenter er like sikre på sine valg. Som vi så i forrige avsnitt, er det en del studenter som i utgangspunktet ville foretrukket et annet lærested og/eller et annet studieprogram enn det de i dag går på. Andre kan ha fått oppfylt sitt førstevalg, men likevel være usikre på om de er på rett spor. Vi spurte studentene om i hvilken grad de var sikre på at de hadde valgt riktig utdanning. Fire av fem studenter er helt sikre eller nokså sikre på at de har valgt riktig.

Figur 5.2 Andel som er sikre/usikre på at de har valgt riktig utdanning. N=1509.

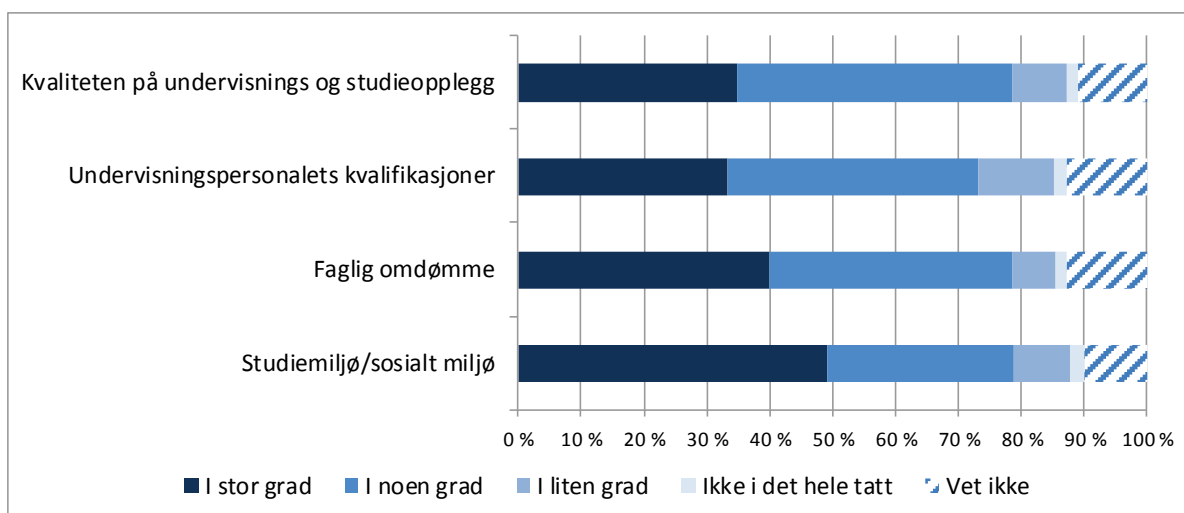
Vi finner at studentene som er sikre på sitt valg, i større grad enn de usikre, legger vekt på at lærestedet tilbød det studiet de var mest interessert i. De sikre studentene er også mer opptatt av lærestedets faglige omdømme. Blant de usikre er det færre som går på unike studietilbud, og mange som vektlegger tilfeldigheter som årsak til valg av lærested. Vi antar imidlertid at usikkerhet er knyttet vel så mye til valg av fag/studieprogram som til valg av lærested. Begrepet «usikkerhet» kan være noe misvisende, og dekke over studenter som er relativt åpne og som vurderer flere alternativer.

5.3 Synspunkter på forskjeller mellom lærestedene

I kapittel 3 (Figur 3.1) så vi at mange tillegger lærestedets faglige omdømme vekt når de skal velge lærested, men at det er relativt få som tillegger dette aspektet «stor betydning». En mulig tolkning av dette er at studentene har begrenset kunnskap om eventuelle kvalitetsforskjeller mellom lærestedene.

Vi har spurt studentene om i hvilken grad de har inntrykk av at det er forskjeller mellom læresteder i Norge med hensyn til følgende forhold; kvaliteten på undervisning og studieopplegg, undervisningspersonalets kvalifikasjoner, faglig omdømme og studiemiljø/sosialt miljø. Resultatene vises i figur 5.2. Det viser seg at de fleste tror at det i stor eller noen grad er forskjeller, og at kun om lag hver tiende student svarer «vet ikke» på dette spørsmålet. Det er verd å merke seg at studentene er av den oppfatning at forskjellene er størst når det gjelder studiemiljø/sosialt miljø. Dette er et aspekt som de sannsynligvis har bedre forutsetninger for å vurdere enn de andre aspektene.

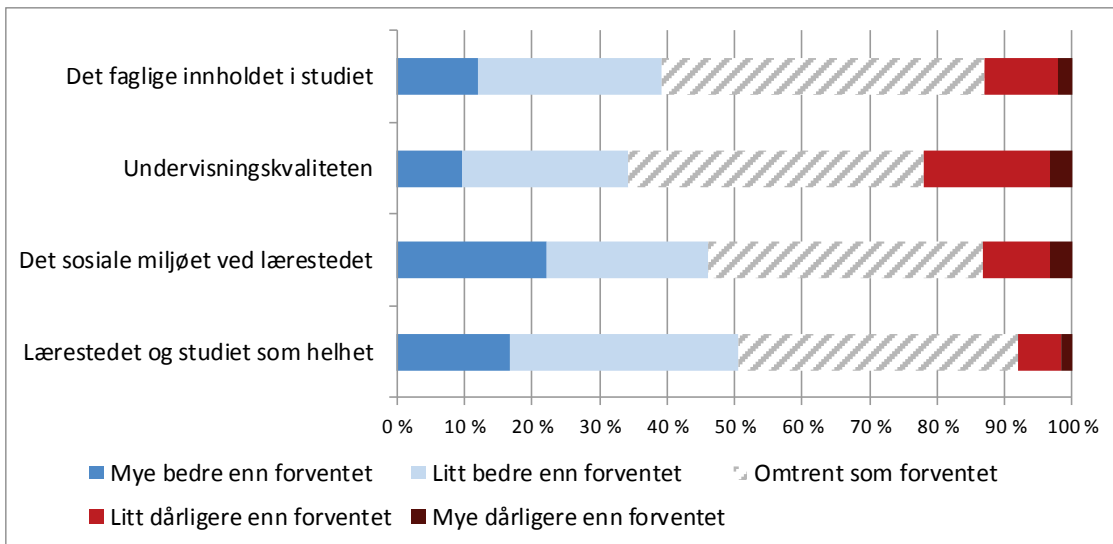
Figur 5.3 Oppfatninger om forskjeller mellom læresteder. N=1473

Vi vet ikke om disse oppfatningene var til stede før de valgte lærested, eller om de har blitt dannet i løpet av tiden som student. Det er derfor vanskelig å si noe om relasjonen mellom bevisstheten om (kvalitets-) forskjeller og lærestedsvalg ut fra foreliggende data. Men vi registrerer at de studentene som i stor grad mener at det er forskjeller mellom læresteder når det gjelder faglig omdømme, også oppgir at de har tillagt faglig omdømme mer vekt enn andre ved valg av lærested (54 prosent i denne gruppen har tillagt faglig omdømme stor vekt, mot under 40 prosent i andre grupper).

5.4 Lærestedet i forhold til forventninger

Når studentene velger lærested, har de med seg noen forventninger og forestillinger om hvordan det vil arte seg å være student på det aktuelle lærestedet. Et interessant spørsmål er i hvilken grad disse forventningene innfris. Er inntrykket mer positivt eller negativt enn det de tenkte seg? Vi spurte studentene om hvordan lærestedet og studiet hadde svart til deres forventninger med hensyn til følgende forhold; det faglige innholdet i studiet, undervisningskvaliteten, det sosiale miljøet ved lærestedet, og lærestedet og studiet som helhet. Mellom 40 og 50 prosent svarte «omtrent som forventet» på dette spørsmålet. Blant de øvrige var det langt flere som oppfattet ulike aspekter ved lærestedet og studiet som bedre enn som dårligere enn forventet.

Undervisningskvaliteten er det aspektet der vi finner en høyest andel som ikke har fått innfridd sine forventninger. 22 prosent opplever at denne er dårligere enn forventet. Samtidig er det verd å merke seg at andelen som synes at undervisningskvaliteten er *bedre* enn forventet faktisk er høyere, 34 prosent. De som har svart på undersøkelsen, synes med andre ord å være temmelig fornøyd med sitt lærested.

Figur 5.4 Lærestedet/studiet i forhold til forventninger. N=1470

6 Avsluttende refleksjoner

6.1 Resultater

I denne rapporten har vi sett på studentenes begrunnelser for valg av lærested. Vi har sett at fagtilbudet har avgjørende betydning, men at det også er andre faktorer som spiller inn. Eksempelvis har et pragmatisk hensyn som at lærestedet ligger i nærheten av bostedet avgjørende betydning for noen grupper. Dette gjelder særlig voksne og etablerte studenter, men også de som kommer rett fra videregående og studenter med lav sosial bakgrunn. Et ikke-faglig forhold som sosialt miljø har omtrent like stor betydning som lærestedets faglige omdømme for et flertall av studentene.

Når det gjelder informasjonskilder, har vi sett at tre hovedkilder peker seg ut; lærestedenes nettsider, venner og familie. Noen vil kanskje synes det er overraskende mer at «nøytrale» informasjonskilder, som rådgiver i videregående skole, synes å spille en begrenset rolle.

Vi har også sett litt på noen andre forhold knyttet opp mot valg, som bevissthet rundt forskjeller mellom læresteder og i hvilken grad lærestedet har innfridd studentenes forventninger, uten å gå i dybden på disse spørsmålene. Men den relativt høye tilfredsheten vi finner med lærestedet, er i tråd med resultater fra tidligere undersøkelser (Wiers-Jenssen, Grøgaard & Stensaker 2002).

Undersøkelsen har klare begrensninger. Det er kun studenter på fire læresteder som er med, og svarprosenten er lavere enn ønskelig. Disse forholdene gjør at vi ikke kan påberope oss representative og generaliserbare data. Men resultatene gir likevel innsikt i en tematikk som i liten grad har vært belyst forskningsmessig belyst i norsk sammenheng. Og den utgjør et viktig utgangspunkt og kunnskapsgrunnlag for videre forskning på valg av lærested og utdanningstype.

6.2 Erfaringer med datainnsamlingsmetoden

En av hensiktene med undersøkelsen, var å teste ut i hvilken grad elektronisk spørreskjema distribuert ved epostkontant kunne gi en tilfredsstillende svarprosent. Samarbeidet med lærestedene fungerte bra, men vi erfarte visse utfordringer knyttet til å få gode adresselister.

En svarprosent på 29 er langt fra optimal, men heller ikke dårligere enn på elektroniske undersøkelser som lærestedene selv gjennomfører. Lav responsrate er et problem fordi vi ikke vet i hvilken grad de som svarer er representative for alle studenter. Det kan for eksempel tenkes at det blant de som ikke har svart er en del som alt har sluttet studiet – kanskje fordi de hadde valgt feil eller var misfornøyde. Da kan resultatene framstå som mer positive enn de er i virkeligheten. I prinsippet bør det være et potensial for å få opp responsraten på denne type undersøkelser, for eksempel ved å forsøke å få mer blest omkring undersøkelsen og å få lærestedene til å identifisere målgrupper og kvalitetssikre

adressene sine bedre, og å unngå kollisjoner med andre undersøkelser til de samme studentgruppene. Dette fordrer et tett samarbeid med lærestedene.

Men om man virkelig ønsker å øke responsraten, er det nødvendig å vurdere andre/supplerende datainnsamlingsmetoder, selv om dette er fordyrende. Høgskolen i Vestfold gjennomførte i 2011 en læringsmiljøundersøkelse blant sine studenter, der datainnsamlingen i hovedsak baserte seg på å distribuere papirskjema til studentene i forbindelse med undervisningen. Gjennom denne metoden ble det oppnådd en svarprosent på 54 (Tvedten og Bjørn 2011). UiO har også klart å oppnå svarprosent på 51 prosent på en undersøkelse som kombinerer papir- og webskjema (UiO 2011). NIFUs Kandidatundersøkelser (undersøkelser blant nyutdannede akademikere) oppnår også svarprosent på over 50 prosent. Dette viser at det er mulig å oppnå gode svarprosent for studentundersøkelser om man er villig til å bruke ressurser til datainnsamling, god planlegging, og ulike former for informasjonstiltak.

6.3 Videre forskning

Denne undersøkelsen er som nevnt å regne for pilotstudie. Antall inkluderte læresteder setter begrensninger både for analysemulighetene og for generaliseringer, og prosjektets ressursramme har ikke gitt grunnlag for å gå i dybden med analysene. Nedenfor har vi skissert noen tilnærminger som kan være aktuelle om man ønsker å gå videre med studentundersøkelser om studenters valg av, og vurdering av, læresteder.

Utvidet antall læresteder

Gitt at denne piloten inneholdt data fra kun fire læresteder, kan noen av resultatene være knyttet til særtrekk ved de lærestedene som er med. Eksempelvis hadde vi mange respondenter fra UMB, som på mange måter er en spesiell institusjon med hensyn til fagprofil. Det ville derfor være interessant å gjøre en liknende undersøkelse som inkluderer flere læresteder.

Bruk av andre kvantitative data

En annen tilnærming til disse spørsmålene, er å analysere data fra Samordna opptak. Som nevnt har NIFU brukt slike data i en rapport (Frølich, Waagene og Aamodt 2010). Fokuset der er i første rekke på lærestedene – om søkertallet har gått opp eller ned. NIFU har tidligere foretatt analyser som også analyserer søkemønstre i lys av individkjennetegn, altså hvem som søker seg hvor, men disse er foretatt før Kvalitetsreformen (Opheim 2003). Denne type analyser forteller mye om preferansestruktur, og det ville være interessant å få fram oppdaterte analyser av dette

Det er i prinsippet også mulig å koble på data fra Statistisk Sentralbyrå, som kan si noe om studieprogresjon eller fullføringsgrad med mer for personer med ulike søkerpreferanser. Med en slik tilnærming kunne man øke kunnskapen om sammenhengen mellom preferanser/valg og resultater.

Kvalitative intervjuer

Utdanningsvalg og valg av studiested kan være komplekse beslutningsprosesser der mange forhold spiller inn. Spørreskjemaundersøkelser og andre kvantitative analyser er ikke fullgode redskaper for å dekke denne type prosesser. En rekke faktorer spiller inn og veies opp mot hverandre, og ikke alle forhold ligger like høyt i den enkeltes bevissthet. Av den grunn kunne det være interessant å følge opp med kvalitative tilnærminger som intervjuer eller fokusgruppeintervjuer. Gjennom dette kunne man få mer innsikt i hvordan studentene veier ulike forhold opp mot hverandre; for eksempel hvilken rolle talent og interesser spiller i forhold til forventninger til arbeidsmarkedet, i hvilken grad studentene utvikler preferanser for utdanninger og læresteder som er (lett) tilgjengelige/oppnåelige (selv om det i utgangspunktet ikke var de man fant mest attraktive), og på hvilken måte familie og venner øver innflytelse på beslutningsprosessen.

Referanselitteratur

- Arnesen, C.Å., Hovdhaugen, E., Wiers-Jenssen, J. og P.O. Aamodt (2011), *Studiesituasjon og studentøkonomi. Norske resultater fra den europeiske studentundersøkelsen EUOSTUDENT IV*. Rapport 33/2011. Oslo: Nordisk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Arnesen, C.Å. (2010), *Kandidatundersøkelsen 2009*. Rapport 18/2010. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Arnesen, C.Å., Opheim, V. Næss, T, Aamodt, P.O. og Inger Henaug (2009), *Alder ved yrkesstart, sysselsettingsmønstre og yrkesaktivitet*. Rapport 20/2009. Oslo: Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Elster, J. (1983), *Sour grapes: Studies in the subversion of rationality*. Cambridge: Cambridge university press.
- Frølich, N., Waagene, E. og P.O. Aamodt (2010), *Gamle spillere, nye regler. Samspillet mellom etterspørsel og tilbud av høyere utdanning*. Oslo: Norsk institutt for studier av innovasjon, forskning og utdanning.
- Frølich, N., Brandt, S., Hovdhaugen, E. & P.O. Aamodt (2009), *Coping by copying? Higher Education institutions' student recruitment strategies*. *Tertiary Education and Management* 15: 227-240.
- Frølich, N., Waagene, E. & P.O. Aamodt (2011), Old players – new rules. Higher Education insitutions' response to educational demand. *Teritary Education and management* 17: 163 – 179.
- Frøseth, M.W. & J-C. Smeby (2007): *Førsteårsstudentene- Utdanningsvalg, studieatferd og vurderinger av studiet og undervisningsopplegg*. Oslo, HiO-notat 2007 nr. 1
- Hazelkorn, E. (2007) The impact of League Tables and Ranking Systems on Higher Education Decision making. *Higher Education Management and Policy*, Vol. 19, No. 2, 81 – 105.
- James, R., Baldwin, G. & C. McInnis (1999), *Which University? The factors influencing the choices of prospective undergraduates*. Melbourne: University of Melbourne, Centre for the study of Higher Education.
- Lärarnas riksförbund (2007), *Vem blir vad – och varför? En jämförande av studie av nybörjarstudenter på jurist- lärar- och*
- McDonagh, P.M. m.fl. (1998): College rankings: Democratized College Knowledge for Whom? *Research in Higher Education*, Vol. 39, No 5, 513 – 538.
- Mastekaasa, A. & J-C. Smeby (2008): Educational choice and persistence in male- and female-dominated fields. *Higher Education* 55 (2) 189 - 202
NOKUT (2011), NOKUTs kvalitetsbarometer. En spørreundersøkelse blant faglige ansatte og studenter i høyere utdanning.
- Opheim, V. (2003), *Borte bra, hjemme best? Om geografisk søkermobilitet, valg av utdanning og lærested blant søkere til høyere utdanning i år 2000*. Skriftserie nr 2. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Samordna opptak (2010), *Søkerstatistikk 2010*.
<http://www.samordnaopptak.no/info/soekertall/sluttstatistikker/sokerstatistikk-2010.pdf> Nedlastet 07.03.12
- <http://www.ssb.no/emner/04/02/40/utuvh/tab-2011-05-20-08.html>. Nedlastet 08.07.2011

- Stella, A. & D. Woodhouse (2006), *Ranking of Higher Education Institutions*. Melbourne: Australian Universities Quality agency.
- Tvedten, S. & MB. Bjørn (2011), *Studentundersøkelsen ved høyskolen i Vestfold 2011*.
- Universitetet for miljø- og biovitenskap (2011). Rapport til Læringsmiljøutvalget. Trivselsundersøkelsen 2011.
- Universitetet i Oslo (2007), *Studentspeilet 2009. Tilfredshet, studievaner og utdanningskvalitet ved Universitetet i Oslo*. <http://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/sta/undersokelser/Studentspeilet-2007.pdf> Nedlastet 3.11.11.
- Universitetet i Oslo (2011), *Studieløp og mobilitet – en undersøkelse blant bachelorstudenter ved Universitetet i Oslo*. <http://www.uio.no/for-ansatte/arbeidsstotte/sta/undersokelser/studielop/rapport/Studielop-og-mobilitet-2011.pdf> Nedlastet 15.03.2012
- Wiers-Jenssen, J. (2003), *Over bekken etter vann? Hvorfor studere i utlandet når det finnes lignende tilbud i Norge*. NIFU skriftserie 26. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- Wiers-Jenssen, J., Stensaker, B. and J.B. Grøgaard (2002), Student Satisfaction: Towards an empirical deconstruction of the concept. *Quality in Higher Education* 8; 183-195.
- Wiers-Jenssen, J. (1999), *Utlendighet eller utflukt? Norske studenters vurdering av å studere i utlandet*. Rapport 9. Oslo: Norsk institutt for studier av forskning og utdanning.
- de Wit, H. (2008), *The dynamics of International student circulation in a global context*. Rotterdam: Sense publishers

Vedleggstabeller

Tabell V.1 Begrunnelse for valg av lærested etter alder (gruppert). Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).

	18-20 år	21-23 år	24-26 år	27+	Total
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,62	3,56	3,62	3,62	3,6
Lærestedets faglige omdømme	2,71	2,62	2,61	2,64	2,65
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,92	2,81	2,37	2,21	2,62
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,43	2,21	2,07	2,84	2,40
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,37	2,33	2,52	2,40	2,39
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,36	2,35	2,11	2,07	2,25
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	2,33	2,23	2,04	1,81	2,13
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,21	2,15	2,00	2,08	2,13
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,17	2,22	2,06	1,89	2,10
Tilfeldigheter	2,1	2,07	1,94	1,85	2,00
Lett å finne bolig	1,98	1,87	1,82	1,65	1,84
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,72	1,73	1,75	1,7	1,73

Tabell V.2 Begrunnelse for valg av lærested etter sivilstatus. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).

	Gift/ sambo	Enslig	Total
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,66	3,58	3,6
Lærestedets faglige omdømme	2,65	2,65	2,65
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,31	2,72	2,63
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,85	2,28	2,40
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,32	2,41	2,39
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,14	2,28	2,42
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	1,81	2,22	2,13
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,11	2,14	2,13
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,06	2,11	2,10
Tilfeldigheter	1,81	2,06	2,01
Lett å finne bolig	1,66	1,89	1,85
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,73	1,73	1,73

Tabell V.3 Begrunnelse for valg av lærested etter om man har omsorgsansvar for barn. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)

	Ja	Nei	Total
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,64	3,59	3,60
Lærestedets faglige omdømme	2,76	2,63	2,65
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,28	2,69	2,63
Lærestedet lå nær der jeg bodde	3,11	2,30	2,40
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,31	2,40	2,39
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,10	2,27	2,24
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	1,73	2,20	2,13
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,20	2,12	2,13
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,01	2,11	2,10
Tilfeldigheter	1,78	2,04	2,01
Lett å finne bolig	2,10	1,98	2,24
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,75	1,59	1,73

Tabell V.4 Begrunnelse for valg av lærested etter kjønn. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)

	Kvinne	Mann	Total
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,61	3,65	3,60
Lærestedets faglige omdømme	2,69	2,58	2,65
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,66	2,58	2,63
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,47	2,30	2,40
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,39	2,39	2,39
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,24	2,25	2,24
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	2,04	2,27	2,13
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,17	2,06	2,13
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,11	2,08	2,10
Tilfeldigheter	1,94	2,11	2,01
Lett å finne bolig	1,82	1,86	1,85
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,71	1,76	1,73

**Tabell V.5 Begrunnelse for valg av lærested etter type utdanningsprogram.
Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)**

	Samf. & hum.	Lærer- utd.	Øk/ adm.	Lang. prof.	Helse & sos.	Nat. & tekn.	Annet
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,46	3,52	3,41	3,77	3,70	3,61	3,62
Lærestedets faglige omdømme	2,63	2,74	2,48	2,54	2,75	2,68	2,71
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,65	2,73	2,43	2,72	2,74	2,59	2,6
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,25	2,82	2,81	2,38	2,71	2,2	2,04
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,43	2,18	1,93	2,1	1,74	2,71	2,97
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,37	2,37	2,28	2,4	2,61	2,01	2,07
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	2,12	2,01	2,11	2,71	2,26	1,98	1,95
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,1	2,3	2,16	2,14	2,30	2,03	2,04
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,29	2,32	2,11	2,14	2,35	1,9	1,95
Tilfeldigheter	2,06	1,98	1,89	1,97	1,87	2,05	2,16
Lett å finne bolig	1,69	1,76	1,84	1,64	2,09	1,9	1,82
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,76	1,62	2,07	1,66	1,71	1,6	1,85

Tabell V.6 Begrunnelse for valg av lærested etter lærested. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)

	HIH	HiVe	UMB	UiT	Total
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,57	3,56	3,66	3,56	3,6
Lærestedets faglige omdømme	2,59	2,48	2,82	2,56	2,65
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,59	2,21	2,62	2,8	2,63
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,69	3,02	2,06	2,45	2,40
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,1	1,92	2,89	2,11	2,39
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,48	2,12	1,84	2,6	2,22
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	2,55	1,97	1,86	2,38	2,13
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,37	2,2	2,01	2,17	2,13
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	1,98	2,08	1,89	2,31	2,01
Tilfeldigheter	2,05	2,09	2,01	1,96	2,00
Lett å finne bolig	2,4	2	1,8	1,6	1,80
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,77	1,66	1,81	1,68	1,73

Tabell V.7 Begrunnelse for valg av lærested etter karaktersnitt fra VGO. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)

	< 3	3,00 - 3,49	3,50 - 3,99	4,00 - 4,49	4,50 - 5,00	5,00 +
	N=11	N=83	N=216	N=353	N=413	N= 276
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,45	3,46	3,5	3,55	3,7	3,66
Lærestedets faglige omdømme	2,45	2,49	2,68	2,62	2,68	2,65
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,73	2,62	2,61	2,57	2,64	2,77
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,36	2,45	2,79	2,42	2,33	2,32
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,09	2,01	2,17	2,37	2,52	2,5
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,45	2,37	2,4	2,24	2,15	2,21
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	3,1	2,54	2,34	2,21	2,06	1,85
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,27	2,36	2,21	2,15	2	2,13
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	1,82	2,21	2,32	2,01	2,06	2,13
Tilfeldigheter	2,82	2,20	2,00	2,03	2,01	1,84
Lett å finne bolig	2,36	1,78	1,95	1,81	1,81	1,85
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,73	1,93	1,76	1,71	1,64	1,61

Tabell V.8 Begrunnelse for valg av lærested etter mors utdanningsnivå. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)

	Grunn- skole eller lavere	Videre- gående	Kort høyere utd.	Lang høyere utd.
	<i>N = 213</i>	<i>N = 449</i>	<i>N = 445</i>	<i>N=345</i>
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,63	3,58	3,61	3,6
Lærestedets faglige omdømme	2,62	2,73	2,58	2,68
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,55	2,60	2,61	2,75
Lærestedet lå nær der jeg bodde	2,71	2,43	2,33	2,27
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,24	2,40	2,44	2,40
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,27	2,25	2,2	2,31
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	2,05	2,15	2,19	2,08
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,2	2,18	2,07	2,09
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,15	2,11	2,11	2,05
Tilfeldigheter	1,88	1,99	2,07	2,02
Lett å finne bolig	1,83	1,84	1,84	1,86
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,84	1,78	1,69	1,65

Tabell V.9 Begrunnelse for valg av stadium etter om man har flyttet for å begynne på lærestedet. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)

	Bodde i samme kommune	Flyttet fra samme landsdel	Flyttet fra annen landsdel	Flyttet fra utlandet
	<i>N</i> = 554	<i>N</i> = 443	<i>N</i> = 441	<i>N</i> = 71
Lærestedet tilbød det studiet jeg er mest interessert i	3,59	3,59	3,64	3,52
Lærestedets faglige omdømme	2,64	2,68	2,67	2,49
Det sosiale miljøet ved lærestedet	2,36	2,78	2,86	2,42
Lærestedet lå nær der jeg bodde	3,20	2,65	1,23	1,47
Få eller ingen andre læresteder tilbyr tilsvarende studieprogram	2,23	2,47	2,5	2,44
Det er attraktivt å bo i byen/på stedet der lærestedet er lokalisert	2,10	2,31	2,32	2,41
Lettere å komme inn på enn andre alternativer	1,97	2,17	2,32	2,08
Lærestedet var flinke til å profilere/markedsføre seg	2,13	2,18	2,06	2,15
Kjente andre som studerte/skulle studere ved lærestedet	2,23	2,26	1,80	1,90
Tilfeldigheter	1,81	1,98	2,25	2,24
Lett å finne bolig	1,66	1,99	1,82	1,97
Ingen studieavgifter eller lavere studieavgifter enn andre steder	1,78	1,67	1,63	2,32

Tabelloversikt

Tabell 2.1 Datainnsamling og respons	17
Tabell 2.2 Fordeling på sentrale variable	18

Vedleggstabeller

Tabell V.1 Begrunnelse for valg av lærested etter alder (gruppert). Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	37
Tabell V.2 Begrunnelse for valg av lærested etter sivilstatus. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	38
Tabell V.3 Begrunnelse for valg av lærested etter om man har omsorgsansvar for barn. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	39
Tabell V.4 Begrunnelse for valg av lærested etter kjønn. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest)	40
Tabell V.5 Begrunnelse for valg av lærested etter type utdanningsprogram. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	41
Tabell V.6 Begrunnelse for valg av lærested etter lærested. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	42
Tabell V.7 Begrunnelse for valg av lærested etter karaktersnitt fra VGO. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	43
Tabell V.8 Begrunnelse for valg av lærested etter mors utdanningsnivå. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	44
Tabell V.9 Begrunnelse for valg av stadium etter om man har flyttet for å begynne på lærestedet. Gjennomsnittsskåre, skala 1-4 (høyest).....	45

Figuroversikt

Figur 1.1 Valg av høyere utdanning	9
Figur 3.1 Forhold som har hatt betydning for studievalg. Prosent	20
Figur 4.1 Andel som har brukt ulike informasjonskanaler brukt i forbindelse med valg av lærested... ..	26
Figur 4.2 Viktigste informasjonskilder for valg av lærested.....	27
Figur 5.1 Andel som går på det lærestedet/studiet de hadde som førstevalg.. ..	29
Figur 5.2 Andel som er sikre/usikre på at de har valgt riktig utdanning.. ..	30
Figur 5.3 Oppfatninger om forskjeller mellom læresteder.	31
Figur 5.4 Lærestedet/studiet i forhold til forventninger	32

Nordisk institutt for studier av
innovasjon, forskning og utdanning

Nordic Institute for Studies in
Innovation, Research and Education

www.nifu.no